

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Lucie Ivanecká

Obraz rodiny v současné české literatuře pro děti a mládež

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením doc. PhDr. Vlasty Řeřichové, CSc., s využitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických citací.

V Olomouci dne

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce doc. PhDr. Vlastě Řeřichové, CSc., za odborné vedení, připomínky a trpělivost.

Dále děkuji členům své rodiny za jejich důvěru a podporu během celého studia. V neposlední řadě děkuji svému příteli za podporu, povzbuzování, čas, který mi poskytl k dokončení studia a závěrečné práce, ale také za jeho toleranci a ochotu vozit mě do knihovny a z knihovny s náručí knih. Děkuji svým přátelům a spolužákům za vzájemnou pomoc, podporu a povzbuzování během studia.

Obsah

Úvod	5
1 Rodina.....	7
1.1 Definice rodiny	7
1.2 Funkce rodiny	9
1.2.1 Biologicko-erotická (reprodukční) funkce	9
1.2.2 Ekomomicko-zabezpečovací funkce	9
1.2.3 Emocionální funkce	10
1.2.4 Výchovná funkce	10
1.3 Styly výchovy	11
1.3.1 Autoritářská výchova.....	11
1.3.2 Volná výchova (liberální výchova)	11
1.3.3 Demokratická výchova	11
1.4 Typologie rodiny.....	12
1.4.1 Klasifikace rodiny z hlediska její struktury (složení).....	12
1.4.2 Klasifikace rodiny z hlediska vztahu k rodičům	13
1.4.3 Klasifikace rodiny z hlediska její funkčnosti	14
2 Charakteristika současné rodiny	16
3 Obraz rodiny v současné příběhové próze s dětským hrdinou	18
4 Interpretace vybraných děl	22
4.1 Kdo zabil Snížka?	22
4.2 Řvi potichu, brácho.....	35
4.3 Ťapka, kočka stěhovavá.....	53
5 Srovnání hlavních hrdinek vybraných titulů	68
Závěr.....	70
Zdroje	71
Anotace.....	74

Úvod

Diplomová práce se zabývá problematikou obrazu rodiny v současné české literatuře pro děti a mládež. V úvodních kapitolách se budeme věnovat spíše teoretickým základům, vztahujícím se k rodině.

V první kapitole nejdříve definujeme pojem rodina. Potom se budeme věnovat rozlišení základních výchovných stylů, se kterými se můžeme v rodinách setkat. Klasifikujeme rodinu z hlediska její struktury (složení), z hlediska vztahu dětí k rodičům a z hlediska funkčnosti rodiny.

Ve druhé kapitole charakterizujeme současnou českou rodinu.

Ve třetí kapitole, která nese název *Obraz rodiny* v současné příběhové próze s dětským hrdinou, se pokusíme obsáhnout alespoň zlomek fenoménů, které se ve vztahu k rodině v literatuře pro děti a mládež v posledních letech vyskytují. Představíme si dvě autorky, které ve své nejnovější tvorbě reflektují obraz rodiny.

Hlavní část diplomové práce tvoří čtvrtá a pátá kapitola.

Ve čtvrté kapitole nejdříve interpretujeme vybrané knižní tituly. V této části se budeme věnovat dvěma spisovatelkám, které jsou výraznými představitelkami auterek, reflektujících téma rodiny ve své tvorbě.

Petra Soukupová se ve své tvorbě zaměřuje spíše na literaturu pro dospělé, přesto napsala dvě knihy pro děti a mládež: *Bertík a čmouchadlo* a *Kdo zabil Snížka?*. Interpretovat budeme druhou z nich: *Kdo zabil Snížka?*. Kniha nám poskytuje pohled na klasickou funkční rodinu, kterou autorka zasazuje do prostředí české vesnice. Příběh je ozvláštněn detektivní zápletkou, kdy se děti snaží vyšetřit smrt jejich psiho kamaráda Snížka.

Knihy Ivony Březinové nám předkládají širokou škálu aktuálních témat, která nás obklopují ti v běžném životě, např. těžké onemocnění člena rodiny (*Lentilka pro dědu Edu*), drogová závislost (*Holky na vodítku – Jmenuji se Alice*), závislost na hracích automatech (*Holky na vodítku - Jmenuji se Ester*), porucha příjmu potravy (*Holky na vodítku – Jmenuji se Martina*) handicap (*Řvi potichu, brácho*), rozvod a střídavá péče (*Ťapka, kočka stěhovavá*) aj. V diplomové práci se budeme zabývat posledními dvěma zmíněnými tituly – *Řvi potichu, brácho* a *Ťapka, kočka stěhovavá*. V první z nich nám autorka představí problematiku autismu. Druhá kniha je knihou určenou nejen dětem, ale také jejich rodičům a učitelům. V závěru knihy autorka na pár stránkách poskytuje rady, jak pomoci dětem, aby se co nejnáze vyrovnaly s nastalou situací – rozvodem rodičů.

V páté kapitole se věnujeme srovnání hrdinek vybraných titulů a jejich rodinných poměrů.

Cílem závěrečné práce je ukázat, jakým způsobem je současná rodina vyobrazena v české literatuře pro děti a mládež. Tento cíl budeme naplňovat zejména ve čtvrté a páté kapitole diplomové práce.

1 Rodina

Rodina je nejlepší formou pro udržení lidské civilizace na této planetě. „*Neznáme a ani historie nám neposkytuje informace o lepším způsobu soužití muže a ženy za účelem rozmnožování se, než za účelem výchovy potomstva.*“ (Grecmanová, 2000, s. 7)

1.1 Definice rodiny

Rodinou většinou rozumíme malou sociální skupinu nebo společenskou jednotku, která vznikla na základě manželského a pokrevního svazku a představuje komplex specifických vztahů mezi mužem a ženou, mezi rodiči a dětmi, rodinou a společností.

„*Rodina je fungující jednotka, která sdružuje oba rodiče a děti.*“ (Grecmanová, 2000, s. 8) Rodina je neustále v dynamické interakci s okolním světem, přičemž vztah rodiny s okolím může měnit každá nová zkušenost. Jádrem rodiny (neboli malou rodinu) tvoří rodiče (matka a otec) a jedno nebo více dětí. Součástí rodiny jsou také příbuzní (velká rodina), mezi ně patří především prarodiče, tety, strýcové, bratřenci a sestřenice.

Život v rodině se řídí podle určitých pravidel. Důslednost, s jakou je vyžadováno jejich dodržování, závisí na výchovném stylu, který rodiče při výchově svých dětí preferují. Na typy výchovných stylů se blíže podíváme v některé z následujících podkapitol. (tamtéž)

Jandourek (2007, s. 206) definuje rodinu jako formu dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti. Další znaky rodiny, např. společné bydlení, příslušnost ke společné příbuzenské linii, společná produkce a konzumování statků atd.) jsou sociokulturně podmíněny. Rodina představuje důležité prostředí socializace, intimity a sociální podpory.

Velký sociologický slovník vymezuje rodinu jako obecně původní a nejdůležitější společenskou skupinu a instituci, která je základním článkem sociální struktury a současně základní ekonomickou jednotkou. Mezi hlavní funkce rodiny patří reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, socializace potomstva, přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje. (Linhart, 1996, s. 940)

Matějček a Langmeier považují rodinu za společenství, kde se sdílí čas, prostor, úzkost i naděje, kde se soužitím všichni učí pro život, kde všichni dávají i přijímají,

kde formují svou osobnost a mají možnost zrát k moudrosti – a kde podstatnou složkou všeho je vzájemně sdílená a působená radost. (Matějček, Langmeier, 1981, s. 220)

Rodina je nejstarší lidskou společenskou institucí, která vznikla nejen z přirozeného pohlavního pudu, který vede k plození a rozmnožování živočišného druhu, ale především z potřeby člověka své potomstvo ochraňovat, učit, vzdělávat a připravovat pro život. (Matějček, 1994, s. 15)

Podle pedagogického slovníku je rodina nejstarší společenská instituce, která plní nejrůznější funkce. Mezi hlavní patří funkce socializační, ekonomická, sexuálně-regulační, reprodukční aj. Rodina vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Ze sociologického hlediska představuje rodina určitou formu začlenění jedince do společnosti. Nejběžnějším modelem rodiny je tzv. nukleární rodina, která je tvořena nejbližšími příbuznými, tj. oběma rodiči a dětmi. Zejména v posledních desetiletích se model rodiny významně proměňuje. Zvyšuje se variabilita rodinných typů, zahrnujících nejen rodinu vlastní a úplnou, ale narůstá také počet rodin neúplných, nevlastních a náhradních. Dnešní rodinu můžeme chápat jako sociální skupinu nebo společenství, žijící ve vlastním prostoru (domově), uspokojující potřeby, poskytující péči a základní jistoty dětem. Spolu se školou plní rodina významné výchovné funkce. Do jaké míry má její působení vliv na rozvoj dětí, však závisí zejména na výchovném stylu, ke kterému rodiče dětí nejvíce inklinují. O výchovných stylech se více povíme v některé z následujících kapitol. (Průcha, Mareš, 2003. s. 202)

„Rodina je základním činitelem demografického vývoje (rodinný cyklus vázaný na biologické fáze od narození po smrt), sociální struktury (sociální strukturu tvoří spíše síť vztahů rodin než jedinců), ekonomické (rodiny plní ekonomické funkce, jsou hospodařícími domácnostmi) i kulturní (diferencovaně reprodukuje základní normy, hodnoty, kulturní vzorce společnosti). To podtrhuje, že rodina je nejen skupinou (formou vztahů členů a jejich organizace), ale i institucí (závazným systémem uspořádání a pravidel soužití).“ (Havlík, Kořa, 2011, s. 67-68). Rodina zajišťuje společenské procesy, zabezpečuje pro jedince i společnost nejzákladnější funkce, které pak zprostředkovává mezi jednotlivci a celkem společností. (tamtéž)

1.2 Funkce rodiny

Postavení rodiny ve společnosti a její význam pro společnost i pro jedince se opírá o skutečnost, že rodina naplňuje celou řadu funkcí. (Procházka, 2012, s. 102)

Podle Grecmanové (2000, s. 11) plní rodina v současných životních podmínkách čtyři základní funkce: biologicko-erotickou (reprodukční), ekonomicko-zabezpečovací, emocionální a výchovnou. Naplňování jednotlivých funkcí závisí na společenských podmínkách (politická situace, kultura, neustálá úspěchanost života a s ní související negativní důsledky, např. vysoká rozvodovost, výskyt neúplných, problémových nebo dysfunkčních rodin atd.) a na rodinné struktuře (vztahy mezi členy rodiny, věkové složení rodiny, orientace zájmů atd.). (tamtéž)

1.2.1 Biologicko-erotická (reprodukční) funkce

Tato funkce zajišťuje především uspokojování sexuálních potřeb partnerů a reprodukčních procesů. (Máchová, 1974, s. 44) Úkolem biologicko-reprodukční funkce je vytvořit vhodné podmínky pro zdravý biologický rozvoj členů rodiny, především dětí. (Grecmanová, 2000, s. 11) Biologicko-reprodukční funkce se zabývá otázkami plánovaného rodičovství, včetně přístupu k antikoncepci, vhodnou výživou dětí a zdravým životním stylem. Biologicko-reprodukční funkce úzce souvisí s funkcí ekonomickou. Mnoho lidí dnes zvažuje, zda si vůbec pořídí děti, kdy je vhodný čas založit rodinu, kolik dětí si pořídít, s jakým odstupem, na jak dlouho čerpat mateřskou, příp. otcovskou dovolenou a jak si naplánovat rodinný život, aby tím neutrpěla kariéra. Na druhé straně stojí rodiče, kteří rodičovství neplánovali a nezodpovědně přivedli děti do špatných životních podmínek, což souvisí se vznikem rodin neúplných (matky samoživitelky) a dysfunkčních. (Dunovský, 1986)

1.2.2 Ekonomicko-zabezpečovací funkce

Někdy se také nazývá funkcí materiální. Ekonomická funkce rodiny představuje schopnost zajistit ekonomické a sociální podmínky pro zajištění a realizaci potřeb všech členů rodiny. Rodiče nesou zodpovědnost za materiální zajištění svých dětí. Na ekonomické zabezpečení rodiny má vliv celá řada faktorů, např. vzdělání a kvalifikace rodičů, počet dětí, úplnost nebo neúplnost rodiny atd. Rodinám, kterým se nedaří zajistit dostatek finančních prostředků pro každodenní život, pomáhá stát formou různých dávek (přídavky na děti, mateřská dovolená, daňové úlevy aj. (Grecmanová, 2000, s. 106)

1.2.3 Emocionální funkce

Rodina je prostředím, které vytváří potřebné citové zázemí, naplňuje jedince pocitem lásky, poskytuje mu pocit bezpečí a životní jistoty. *Kladné vztahy mezi všemi členy rodiny jsou důležitým předpokladem pro rozvoj emocionality člověka.* Z psychologického hlediska je za klíčovou roli považováno utvoření raného citového vztahu mezi matkou a dítětem. Již malé dítě si potřebuje vytvořit symbiotický vztah se svou pečující osobou (nejčastěji matkou). Neuspokojení této potřeby vede k citové deprivaci. Citově deprivovaní jedinci nejsou schopni vnímat lásku k sobě a prokazovat ji druhým (deprivační syndrom). Deprivace také ústí v chudost, bezradnost a neschopnost v oblasti citů, jež projevuje také v dospělém věku. Dlouhodobé selhávání rodiny v emocionálním uspokojení svých členů vede k masivnímu růstu jedinců, kteří mají celoživotní problémy s emocemi. Následkem primárního nedostatku citu v rodinné výchově jsou vratké intimní vztahy, dominance materiálních životních cílů atd. (Procházka, 2012, s. 109-110)

Emocionální funkce se realizuje ve třech základních úrovních, a to ve vztahu mezi manžely, ve vztahu rodičů a dětí a v sourozeneckých vztazích. (Máchová, 1974, s. 44)

1.2.4 Výchovná funkce

Podle Grecmanové (2000, s. 12) výchovná funkce znamená *„cílevědomé, záměrné a dlouhodobé působení rodiny na své členy, zejména děti, v souladu s jejich individuálními potřebami a společenskými zájmy tak, že dochází k jejich všestrannému formování, které má adaptační a anticipační charakter.“*

Jedním z hlavních úkolů rodiny je výchovná péče o děti. Rodiče předávají svým potomkům hodnoty a normy společenského chování, vedou je ke vzdělávání a k sebevýchově, stávají se pro ně výchovným vzorem, jsou jim oporou v situacích, kdy to potřebují. Předpokladem schopnosti vychovávat děti je být zralou osobností a mít k dítěti láskyplný vztah. Každá rodina je jiná, liší se způsobem života, chováním, interakcí mezi rodiči a dětmi, ale liší se i uplatňovaný výchovný styl v dané rodině. Na volbě výchovného stylu se často podílí emoční vztah rodičů k dětem a k sobě navzájem, způsob, jakým rodiče kladou požadavky a nároky na děti a způsob kontroly, zda je jich dosahováno. Emoční vztahy k dětem a způsoby výchovného řízení či vedení dětí pak dotváří individuální podobu výchovy v každé rodině. (Procházka, 2012, s. 106-107)

1.3 Styly výchovy

Podoba výchovných stylů rodiny závisí také na uplatňování autority ve výchově. Ve vztahu uplatňování rodičovské autority pak můžeme mluvit o výchovných stylech. Procházka (2012, s. 106-107) rozlišuje tři základní styly výchovy – autoritářskou, volnou (liberální) a demokratickou.

1.3.1 Autoritářská výchova

V rodinách s autoritářským stylem výchovy rodiče příliš nerespektují přání svých dětí a rozhodně s nimi o ničem nediskutují, naopak vyžadují a očekávají absolutní poslušnost. Komunikace rodičů s dítětem je strohá a probíhá formou příkazů a pokynů. Emocionální vztah se pohybuje mezi chladem a vypjatými reakcemi v případě neplnění příkazů. Za drzost či neposlušnost mohou být děti potrestány i fyzicky (př. pohlavek) a často je uplatňována manipulativní výchova promyšleným systémem trestů a odměn. Uplatňování tohoto stylu výchovy je velmi problematické především v období dospívání dítěte, kdy může v důsledku přílišného tlaku a zákazů docházet k rizikovému chování dětí (útěky z domova, lhaní, záškoláctví, kouření aj.). (Procházka, 2012, s. 108)

1.3.2 Volná výchova (liberální výchova)

Je opakem autoritářského stylu. V rodinách s liberální výchovou je dítě vnímáno jako zcela samostatná bytost a je na své cestě životem ponecháno samo sobě s vírou, že ke všemu postupně samo dozraje. Rodiče se snaží vytvářet optimální podmínky pro vývoj dítěte a nezasahovat do jeho potenciálu. Tento styl výchovy na jednu stranu podporuje kreativitu a svobodu dítěte, na druhou stranu ale neučí děti pravidlům, a ty pak mohou mít potíže jak ve škole, tak i později v zaměstnání. (Procházka, 2012, s. 108)

1.3.3 Demokratická výchova

Demokratická výchova usiluje o harmonii mezi nároky, požadavky a prostorem, svobodou, mezi rozumem a emocemi ve výchově. Jejím základem je systém pravidel, která jsou diskutována, osobní příklad rodiče (základ jeho přirozené autority) a poskytování podpory dítěti. Rodič je při výchově dítěte důsledný, přesto se zajímá o názor dítěte a podporuje jeho vlastní iniciativu. Rodina je otevřená komunikaci a vzájemné spolupráci, pokud má dítě nějaký problém, může přijít za rodiči a otevřeně si s nimi o daném problému promluvit. Děti mají dostatek prostoru pro svůj rozvoj, jejich názor je respektován, zároveň

se učí nezávislosti, ale i zodpovědnosti. Zachování autority rodiče je jedním z důležitých rysů demokratické výchovy, mnozí autoři proto užívají k označení demokratického stylu výchovy také termín autoritativní styl. (Procházka, 2012, s. 108)

1.4 Typologie rodiny

Rodinu můžeme klasifikovat z různých hledisek. Na tomto místě se podíváme na rodinu z hlediska její struktury, z hlediska vztahu k rodičům a z hlediska její funkčnosti.

1.4.1 Klasifikace rodiny z hlediska její struktury (složení)

Z hlediska struktury rodiny se nejčastěji setkáváme s rodinou úplnou. V posledních letech nejsou ale žádnou výjimkou ani rodiny neúplné, většinou v důsledku rozvodu, nebo rodiny doplněné, kdy si alespoň jeden z rodičů dětí najde nového partnera.

1.4.1.1 Rodina úplná

Jedná se o nejběžnější typ rodiny. Úplnou rodinu tvoří oba rodiče a jejich dítě nebo děti. V případě, že mezi členy rodiny panuje hluboké porozumění, důvěra, náklonnost, pochopení, tolerance a láska, jsou vytvořeny základy pro zdravý rozvoj osobnosti dětí. Na druhou stranu samotná fyzická přítomnost obou rodičů sama o sobě nezaručuje, že bude rodina dobře fungovat. Důležitou roli hraje také to, jak rodiče zvládají plnit své rodičovské funkce. (Grecmanová, 2000, s. 25)

1.4.1.2 Rodina neúplná

V neúplné rodině žije jeden z rodičů s dítětem nebo dětmi. Druhý rodič chybí z nejrůznějších důvodů, např. úmrtí, rozvod nebo nezájem o dítě. Za neúplnou rodinu však považujeme také soužití jakéhokoliv dospělého, který pečuje o dítě, např. babička, která má v péči své vnouče. Veškeré okolnosti, které způsobily, že v rodině chybí druhý rodič, ovlivňují vyrovnávání dítěte se situací, ale také život rodiny. V neúplné rodině dítě často postrádá vzor životní mužské nebo ženské role (v závislosti na tom, který z rodičů v rodině chybí), tyto role však mohou do jisté míry suplovat členové širší rodiny (př. teta, strýc, babička, dědeček). (Grecmanová, 2000, s. 25-26)

1.4.1.3 Rodina doplněná

Ke vzniku doplněné rodiny často dochází po rozvodu rodičů, kdy si jeden z rodičů (nebo i oba) najdou nové partnery, se kterými se rozhodnou žít. V původní rodině pak žije jeden z rodičů se svým biologickým dítětem a novým partnerem, případně také s dítětem nebo dětmi nového partnera. Nově vzniklá situace je pak velkou zátěží pro dítě (děti) a představuje zásah do způsobu soužití a fungování celé rodiny. (Antier, 2005)

1.4.2 Klasifikace rodiny z hlediska vztahu k rodičům

1.4.2.1 Rodina vlastní

Vlastní rodinu tvoří rodiče, kteří jsou se svými dětmi spojeni pokrevním příbuzenstvím. Podle Matějčka však pokrevní příbuznost nemá pro vývoj dítěte téměř žádný význam. Ve své knize říká, že dítě za své rodiče přijímá ty, kdo se k němu mateřsky nebo otcovsky chovají a vůbec mu nezáleží na tom, jestli na to mají potvrzení z porodnice. (Matějček, 1994, s. 22)

1.4.2.2 Rodina nevlastní

V nevlastní rodině nejsou rodiče pokrevně spřízněni s dětmi. Příčinou může být úmrtí vlastních rodičů, nezáměr o péči o vlastní děti nebo nepříznivé podmínky pro zdravý vývoj dítěte. To pak může vyrůstat u sourozenců rodičů (teta, strýc) nebo u prarodičů. Pokud se nenajde vhodný příbuzný, který by se o děti postaral, může být svěřeno do pěstounské péče. Dítěti v tomto případě zůstává jeho vlastní příjmení, stát finančně přispívá pěstounům na výchovu dítěte v pěstounské péči a vlastním rodičům zůstávají veškerá rodičovská práva a povinnosti, např. se mohou se svými dětmi za předem dohodnutých podmínek vidět, být informováni o tom, jak se jejich dítěti daří ve škole apod. (Matějček, 1994, s. 22)

1.4.2.3 Rodina náhradní

V případě, kdy nevlastní rodiče dítě adoptují, získává dítě příjmení svých adoptivních rodičů a veškerá práva a povinnosti vztahující se k dítěti se přesouvají z biologických rodičů na adoptivní rodiče. (Matějček, 1994, s. 22)

1.4.3 Klasifikace rodiny z hlediska její funkčnosti

Jiří Dunovský (1986) vytvořil dotazník k diagnostice rodinných funkcí, ve kterém hodnotí funkce rodiny z hlediska osmi kritérií: složení rodiny, stability rodiny, ekonomické a sociální situace rodiny, osobnosti rodičů, sourozenců a samotného dítěte, zájmu rodičů o dítě a toho, jak o dítě pečují. Na základě hodnocení funkcí pak Dunovský (1986) rozlišuje rodinu funkční, nefunkční, dysfunkční a afunkční.

1.4.3.1 Rodina funkční

Funkční rodinu můžeme nazvat rodinou normální, zdravou, harmonickou. Představuje ideál, jak by měla fungovat a naplňuje všechny základní funkce rodiny (biologické, výchovné, ekonomické i emocionální). V takové rodině panuje převážně pozitivní atmosféra, je plná lásky a porozumění a všem členům rodiny se v ní dobře žije. Kantorová považuje za klíč k udržení rodiny soudružnost, schopnost přizpůsobit se nepříznivým podmínkám a v neposlední řadě dobrou komunikaci. (Kantorová, Grecmanová, 2008, s. 25-26)

1.4.3.2 Rodina nefunkční (problémová)

Patří sem rodiny se závažnějšími poruchami (nebo problémy), které ale nezasahují do rodinného systému ani vážněji neohrožují samotný vývoj dítěte. Ve většině případů je rodina schopná si tyto problémy vyřešit sama svépomocí, případně může požádat o pomoc psychologa nebo psychoterapeuta. Mezi problémy, se kterými se rodiny musí potýkat, řadíme hádky rodičů, nezaměstnanost jednoho z rodičů a z ní vyplývající finanční nouze, problémy s výchovou dítěte v důsledku dospívání, nemoc, partnerské problémy, odloučení nebo rozvod rodičů a odchod jednoho rodiče od rodiny atd. (Dunovský, 1986)

1.4.3.3 Rodina dysfunkční

V dysfunkční rodině se vyskytují vážné poruchy funkcí, které má rodina zastávat, a v důsledku toho je ohrožena nejen soudružnost rodiny, ale především zdravý vývoj dítěte. Pobyť v takové rodině dítěti neprospívá ani po stránce psychické, ani z hlediska zabezpečení jeho zdravého vývoje. Komunikace v rodině selhává buď na úrovni rodičů, nebo ve vztahu k dětem, dochází k nedorozumění a ke konfliktům, to vede k odcizení jednotlivých členů, narušení vztahů mezi členy rodiny a celkové rodinné soužití je vnímáno jako velmi nepříjemné. Problémy rodiny jsou natolik závažné, že rodiče je nedovedou vyřešit v rodinném

kruhu, a do situace musí zasáhnout třetí osoba, nejčastěji je to pracovník z odboru sociálně právní ochrany dětí. (Dunovský, 1986)

1.4.3.4 Rodina afunkční

V rodině afunkční selhávají vztahy i komunikace. Poruchy rodiny jsou natolik závažné, že rodina přestává plnit své funkce a dítěti není zabezpečena ani základní výchova, což dítěti rozhodně neprospívá a ohrožuje to jeho vývoj. Dítě v takové rodině silně strádá po všech stránkách. V afunkční rodině se často vyskytuje alkoholismus, narkomanie, trestná činnost, zneužívání a týrání členů rodiny, ne vždy přitom musí být oběti přímo děti, ty však trpí už jen tím, že jsou vystaveny nezdravému a ohrožujícímu klimatu. Tento typ rodiny obvykle krizové situace nepřežije a dítě bývá vyňato z nevyhovujících životních podmínek a následně svěřeno do péče člena širší rodiny (př. prarodiče), pokud ale širší rodinu nemá nebo ta o něj nejeví zájem, bývá umístěno do dětského domova nebo do pěstounské péče. (Dunovský, 1986)

2 Charakteristika současné rodiny

Charakteristika současné české rodiny dle Výrosta (1998):

- Dnešní mládež začíná s intimním životem velmi brzy. Pokud dojde k neplánovanému otěhotnění a mladí rodiče se rozhodnou, že si dítě nechají, často nejsou dostatečně psychicky zralí a připravení na svou úlohu – pečovat o dítě.
- Chybí vytrvalost ve vztahu. Někteří lidé staví své zájmy na první místo před rodinu, pro kterou nejsou ochotni se obětovat, a v důsledku toho se pak mnohdy rodina rozpadá.
- V důsledku současného životního stylu spolu rodina tráví příliš málo času, členové rodiny se spíše mívají a také uznávají odlišné životní hodnoty.
- Rozvod představuje nejjednodušší cestu, jak vyřešit dlouhodobý nesoulad a nespokojenost ve vztahu.

Možný (2006) zmiňuje posuny v současné rodině:

- Některé funkce rodiny mohou být nahrazovány organizacemi (škola, družina, zájmové kroužky). Rodina by se měla starat alespoň o základní životní potřeby dítěte a především mu zajistit pocit bezpečí.
- Antikoncepce ovlivňuje pohled na plánované rodičovství.
- Ženy na trhu práce zaujímají rovnoprávnější postavení, než tomu bylo dříve. Je na ně vytvářen větší tlak. Musejí obstát v mnoha rolích (např. manželky, matky, hospodyně, zaměstnankyně). Po splnění všech povinností jim už nezbývá téměř žádný čas na péči o vlastní děti, natož na rozvoj vlastních zájmů a čas na sebe.

Nejvýraznější změny v rodinném chování podle Šťastné (2009, str. 10):

- Narůstají případy, kdy se rodí děti nesezdaným partnerům.
- Mění se role muže a ženy v rodině.
- Lidé tráví více času v práci (v závislosti na povaze zaměstnání), a tak mají méně času na děti.
- Dochází k odkládání rodičovství na pozdější dobu (do vyššího věku), např. v důsledku studia VŠ, hledání vhodného partnera, budování kariéry aj.

- Prodlužuje se délka života, rodiče žijí delší dobu sami (po odchodu dětí z domova).
- Klesá porodnost a zmenšuje se počet dětí v rodině.
- Někteří lidé (jednotlivci, ale i páry) se stávají dobrovolně bezdětní (chtějí si užívat život, cestovat, budovat kariéru atd.)
- Stoupá počet rozvodů, čímž narůstá množství neúplných rodin.
- Klesá ochota rozvedených lidí vstoupit do dalšího vztahu a pořádit si další děti.

Helus (2007) rozlišuje pět znaků současné rodiny:

- Současná česká rodina je nukleární, skládá se z několika málo lidí, kteří sdílejí intimní soužití.
- Jádrem rodiny tvoří manželský nebo partnerský pár, který je zároveň otcem a matkou svých dětí.
- Současná rodina je převážně dvougenerační – tvoří ji generace rodičů (otec a matka) a generace dětí. Existují také rodiny třígenerační, které žijí s prarodiči, ale těchto typů rodin spíše ubývá.
- Oproti tradiční, velké rodině, se současná rodina liší v tom, že funguje spíše jako „soukromý prostor“.
- Posledním prvkem současné rodiny je privátní individualizace. Každý má právo rozhodovat se sám za sebe, ale za své rozhodnutí nese plnou zodpovědnost, v případě problémů a nesnází se snaží poradit si sám.

Většina výše zmíněných trendů současné rodiny odráží skutečnost, že lidé v dnešní době dávají častěji přednost spíše svým individuálním zájmům než zájmům své rodiny. To ovlivňuje velikost rodiny (počet dětí) a její složení (rodiny úplné a neúplné).

3 Obraz rodiny v současné příběhové próze s dětským hrdinou

Jedním z fenoménů posledních let, se kterým se setkáváme v literatuře pro děti a mládež, je téma neúplné nebo nefunkční rodiny. Za rozpadem rodiny často stojí rozvod, úmrtí jednoho či obou rodičů, případně neschopnost či neochota rodičů starat se o děti. Jako příčinu narušených mezilidských, popř. partnerských vztahů někteří autoři vidí rychlejší životní styl dnešní doby, společenský tlak, úpadek tradičních hodnot a vzrůstající individualismus. Rodinná disharmonie, rozvod, život v neúplné rodině, příchod nového člena rodiny do zaběhnutého rodinného systému, představují pro dítě zátěžové životní situace, se kterými se musí vypořádat. Děti často hledají viníka, který může za rozvrat rodiny, mnohdy se jím v dětských očích stává jeden z rodičů (častěji ten, který rodinu opustil), někdy ale děti obviňují samy sebe (kdyby byly hodnější, rodiče by se nehádali a rodina by zůstala pohromadě). Zvládat zátěžové situace je pro děti velmi obtížný úkol, zvláště pokud nemají nikoho, s kým si mohou o svých pocitech a obavách promluvit a dusí to v sobě. To se pak může projevit ve formě psychosomatických obtíží. Kromě psychosomatických poruch, kterým je dítě vystaveno během krize, se u dětí v důsledku zátěžových situací vyskytuje také negativní smýšlení a postoje, projevy smutku a lítosti, děti se mohou uzavřít do sebe a vzdalovat se tak svému okolí nebo se uchýlí k některému druhu nežádoucího chování (lhaní, kouření, krádeže, šikana, alkoholismus, záškoláctví, vandalismus, útoky z domova, poruchy příjmu potravy, sebepoškozování aj.). Motivem k takovému jednání může být touha odreagovat se, zbavit se vnitřního napětí nebo také pomsta a snaha „ublížit“ svým chováním rodičům (ranit je). *„Část autorů však reflektuje i poznatky psychologů, kteří zastávají názor, že dítěti může být v neúplné rodině, nebo v náhradním prostředí lépe než v nefunkční rodině a nepřátelském klimatu. Zásadní se jeví určitý řád a z něj vyplývající jistota, pevné vazby, láska, porozumění a vzájemná komunikace, které mohou dítěti poskytnout i jiní lidé, nejen biologičtí rodiče.“* (Sladová a kol., 2014, s. 1)

Literatura pro děti a mládež s tematikou problémové rodiny čtenáři někdy nahrazuje přímou životní zkušenost, ale současně může sloužit i jako vhodný prostředek pro reflexi dítěte, které se s daným problémem v rodině setkal a potřebuje se s danou situací nějakým způsobem vypořádat. Podle Vášové (1987) může čtenář v intenzivní četbě najít únik ze složité situace nebo alespoň zapomenout na současný život. Autoři se proto u svých postav nezaměřují pouze na děj, ale nezapomínají ani na city, duševní prožívání a psychologii svých hrdinů. Autoři staví své hrdiny (a jejich prostřednictvím i dětského čtenáře) před nutnost

přijmout určitou situaci jako nevyhnutelnou (rozvod, nový přírůstek do rodiny, stěhování, aj.). Důraz bývá kladen na komunikaci a na hledání vhodného způsobu řešení problémů. Důležitým znakem těchto děl je vyjádření naděje v pozitivní vyústění složité situace (př. dítě začne vnímat pozitivně nového sourozence a stane se jeho ochráncem). (Sladová a kol., 2014, s. 1-2)

Podle Jandourka (2007, s. 206) představuje rodina důležité prostředí socializace, intimity a sociální podpory. Každá rodina by měla také ve vztahu k dítěti (dětmi) plnit určité funkce (viz kapitola 1.2), aby tak zajistila řádnou výchovu dítěte (dětí). Některým rodinám však tento úkol ztěžují či znemožňují dysfunkce, se kterými se potýkají. Pokud je zavčas neřeší, mohou přerůst do patologického chování. (Sladová a kol., 2014, s. 9-10)

Dysfunkční rodinné prostředí se podle Sobotkové (2001) vyznačuje alespoň některými z následujících projevů: o problémech se nemluví a neřeší se, komunikace je silně narušena (často není možné se bavit ani o běžných záležitostech bez křiku, hádek, obviňování, ironie nebo zesměšňování), v rodině chybí soukromí a intimita, členové rodiny nemají vymezeny své role a povinnosti, nejsou stanovena pravidla a hranice pro chování a jednání, především děti pak nevědí, co si smí dovolit a co už ne. Dysfunkční rodinný systém ochuzuje děti o pocit bezpečí a jistoty, podněcuje k nežádoucímu chování, přispívá k rozvoji psychosomatických obtíží a později k rozvoji neuróz nebo psychóz. (Sladová a kol., 2014, s. 10).

V posledních letech se často můžeme setkat s příběhy, v nichž hlavní hrdina pochází z dysfunkční rodiny, nejčastěji neúplné, kde většinou chybí otec. Rodina je často narušena patologickým chováním rodičů (alkoholismus, gamblerství, drogová závislost aj.). Literární hrdina je zobrazen na pozadí komplikovaných rodinných vztahů. Mezníky, které rodina překonává, se výrazně podílejí na formování osobnosti dítěte a ovlivňují jeho začleňování do sociálních rolí a jeho status v rodině. Kritické okamžiky, kterými si rodina prochází, zasahují děti a dospívající velmi hluboce a narušují jejich psychickou rovnováhu. Rodina by měla být schopna poskytovat dětem základní životní jistoty. Ty však v případě dysfunkční rodiny chybí. Hrdinové těchto příběhů bytostně touží po tom, aby jim rodiče dávali svou lásku. Na základě prožitých událostí si vytvářejí postoje k lidem a situacím, upevňují se jejich morální a charakterové vlastnosti. Způsoby řešení problémů, jež knihy čtenářům předkládají, mohou být v určitém ohledu návodem, jak obdobné situace zvládat, jindy mohou posloužit jako odstrašující případ, aby se děti vyvarovaly před důsledky nevhodně zvolené strategie při hledání východiska z krize. (Sladová a kol., 2014, s. 10)

Recepčně náročnější díla odrážejí skutečnost, jak se mění náš svět, proto v současné české literatuře pro děti a mládež nacházíme témata narušených mezilidských a partnerských

vztahů, problémy v rodině a jejich dopad na život dětí. Vedle recepčně náročnější linie se rozvíjí také literatura, která se snaží pomoci recipientům při řešení problémových situací každodenního života (Šubrtová, 2012, s. 32) Tato návodná a pomocná literatura klade důraz na emoční zainteresování dětského čtenáře. Prostřednictvím těchto děl autoři předkládají čtenářům možnosti řešení komplikovaných situací, kniha se tak stává „*pomocnou rukou, návodem či formou útěchy a naděje, že problémy mají pozitivní řešení. K této někdy až didaktizující tvorbě náleží často náměty týkající se drogové závislosti, sexuálního zneužívání a týrání, rozpadu rodiny, šikany a další. Mnohá z těchto děl jsou postavena na silné informativní a formativní funkci, kdežto estetická funkce literárního díla není výrazněji akcentovaná. Tyto texty se vyznačují vysokou mírou autenticity a naléhavostí svědectví, které podávají.*“ (Sladová a kol., 2014, s. 20)

Tyto příběhy mohou čtenáře zaujmout autobiografickými prvky, osobní výpovědi nebo užitím deníkové formy psaní. Právě deník patří k nejčastěji užívaným žánrovým formám „*Hrdinou je často outsider, jedinec bez kvalitních mezilidských vazeb a vzorů, bez pevného zázemí, frustrovaný a bolestně hledající své místo v životě.*“ (Sladová a kol., 2014, s. 21) Ačkoli je jeho charakteristika vybudována na zdánlivé neosobitosti, průměrnosti a pasivitě, nakonec nalézá vnitřní sílu k tomu, aby se ze své pozice outsidera vymanil. (Šubrtová 2012, s. 32)

Tematikou rodiny se v současné literatuře pro děti a mládež zabývají například autorky Petra Soukupová nebo Ivona Březinová. V následujících řádcích si proto tyto dvě autorky blíže představíme.

Petra Soukupová se narodila 25. července 1982. Patří k nejúspěšnějším současným českým spisovatelkám. V současné době žije a pracuje v Praze. Je držitelkou řady ocenění a nominací. V roce 2008 získala Cenu Jiřího Ortena pro mladé literáty za knihu *K moři*, o dva roky později obdržela cenu Magnesia Litera v kategorii Kniha roku za prózu *Zmizet*, její knihy se také pravidelně umísťují v žebříčcích bestsellerů a byly přeloženy do sedmi jazyků. Její kniha **Kdo zabil Snížka?** získala hned několik nominací: na Magnesii Literu 2018 – Litera za knihu pro děti a na Zlatou stuhu 2018 hned ve dvou kategoriích: Literární část – Beletrie pro mládež a Výtvarná část – Knihy pro starší děti a mládež (ilustrace Tereza Ščerbová, grafická úprava Martin Pecina). (URL: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/petra-soukupova-4433>) [cit. 2019-04-02];

<<https://www.hostbrno.cz/kdo-zabil-snizka-1/>> [cit. 2019-04-02])

Ivona Březinová se narodila 12. května 1964 v Ústí nad Labem, kde také vystudovala Pedagogickou fakultu. V posledních letech se věnuje psaní knih pro děti a mládež, vede semináře tvůrčího psaní na Literární akademii v Praze, účastní se besed a autorských čtení. „*Od roku 1982 je členkou IBBY a od roku 1999 členkou Obce spisovatelů. Od roku 2007 vede tvůrčí skupinu Hlava nehlava, ve které funguje jako editorka povídkových sbírek autorů Literární akademie.*“ Za svou tvorbu získala řadu ocenění a nominací. Několikrát obdržela Zlatou stuhu, v roce 1999 za knihu *O kočce Kačce*, v roce 2002 za knihy *Začarovaná třída*, *Jmenuji se Ester a Jmenuji se Alice*. V roce 2004 se stala Rytířkou Řádu krásného slova a ve stejném roce byla zapsána na Honour List IBBY 2004 za knihu *Začarovaná třída*. Za knihu *Řvi potichu, brácho* byla v roce 2017 nominována na ocenění Magnesia Litera – Litera za knihu pro děti a mládež a také za ni obdržela Zlatou stuhu – Beletrie pro děti a mládež. (Šubrtová 2012, s. 78; URL: <<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/ivona-brezinova-1358>> [cit. 2019-04-02]; <<https://www.spisovatele.cz/ivona-brezinova#cv>> [cit. 2019-04-02]; <<https://www.databazeknih.cz/oceneni/ivona-brezinova-1358>> [cit. 2019-04-02])

4 Interpretace vybraných děl

V této části závěrečné práce se budeme zabývat interpretací knižních titulů zaměřených na obraz rodiny. V první knize se setkáme s rodinou úplnou a funkční, ve druhé knize nás čeká rodina neúplná, ve které chybí otec. Třetí kniha představuje rodinu, ve které rodiče plní své rodičovské funkce formou střídavé péče.

Díla *Kdo zabil Snížka?*, *Řvi potichu*, *brácho*, *Ťapka*, *kočka stěhovavá* na první pohled nemají mnoho společného, ale když se na ně podíváme zblízka, zjistíme, že některé motivy jsou pro všechna díla společná. Hrdinky vybraných titulů mají svá trápení a problémy, které se snaží vyřešit vlastními silami, bez pomoci dospělých. Ne vždy se však vydávají tou správnou cestou, a tak se ocitají v nejednom maléru. Nakonec si ale uvědomí, že všechno zlé bylo pro něco dobré a že naděje na lepší zítřky umírá jako poslední.

4.1 Kdo zabil Snížka?

Dětská přání se někdy mění z minuty na minutu. Tak tomu ale není v případě Martiny Vávrové. Ze všeho nejvíce si přeje psa, který by patřil jenom jí. Když si o něj napíše Ježíškovi (ačkoli na Ježíška nevěří), rodiče jí marně její přání rozmlouvají.

„Máma říká, že tady tou svojí zabejčeností si zkazím Vánoce. Táta říká, ať přestanu, jinak už se neudrží a jednu mi natáhne.“ (Soukupová, 2017, s. 14) Konečně dojde na rozbalování vánočních dárků. Martina je plná rozporuplných pocitů, protože pod stromečkem nenachází ani psa, ani krabici, ve které by mohl být schovaný, přesto stále doufá, že psa dostane. Teprve když rozbalí dárek, ve kterém je mobilní telefon, pochopí, že psa nedostane, telefon odmítne a s brekem utíká pryč. Naděje na získání vlastního psa se zdá být ztracená. Pak ale umírá Ťapka, starý pes rodiny Vávrových. *„Za několik dní potom sedíme u večeře a táta řekne, že jeho známej má nějaký štěňata a že by nám jedno dal, tak jestli tam zejtra po práci skočíme, a já kývnu, jasně, i když táta řekl „nám“, přestože ten pes bude jenom můj.“* (Soukupová, 2017, s. 17)

Martina jde s tatínkem k panu hajnému pro psa. *„To je takovej chcípáček“* řekne pan hajný, *„z toho nic nebude.“* *„Vem si nějaký pořádný,“* řekne táta, *ale já už to bílý štěně držím v náručí, moc ke mně nechce a nakonec se mi vykroutí a spadne na zem. Leknu se, ale hajný se zasměje a ten pejsek se hned překulí na nohy a je v pořádku.* (Soukupová, 2017, s. 18) Martina dá pejskovi jméno Snížek. Počáteční radost z vlastního psa však za pár dní vystřídá zklamání, když si Martina uvědomí, že Snížek ji neslyší.

„Řeknu rodičům, že je hluchej. Táta pokrčí rameny: „No jo no, co se dá dělat, hlídač teda bude na prd.“ Ale o to přece vůbec nejde, jde o to, že Snízek se mnou nebude moct chodit ven, protože by mi utekl a já bych ho nemohla zavolat zpátky. Jde o to, že Sníh nebude můj psi kámoš, ale normální pes v zahradě, jako byla Āapka, jenom bude větší a je krásnější, bílej vlček.“ (Soukupová, 2017, s. 21)

O tom, že je Sníh problémový pes, se Martina přesvědčí už v létě, kdy poprvé zavrčí na její maminku. *„Ať se mi ten pes klidí z očí, já ho tady u baráku nechci,“ říká mamka „a už vůbec ne v domě, nebo uvidí on i ty.“ (Soukupová, 2017, s. 23)* Sníh ale zavrčí také na Julii, malou sestru Martiny. Rozhořčená maminka rozhodne, že se musí posunout Sněhova bouda dál od domu a že Snízek bude dostávat jídlo někde stranou, také vyhrožuje, že pokud jednou zavrčí na dvojčata (sestry Martiny), půjde úplně z domu. Pak ale Snízek poprvé uteče. Martina se ho snaží najít, ale nedaří se jí to. Teprve další den, když jede s kamarády do školy, uvidí svého psa. *„... kousek před křižovatkou potkáme Sněha, běží pomalu podél silnice a srst má trochu růžovou. Málem nás shodím z kola, jak jsem ráda, že ho vidím, a zároveň se bojím, co se mu stalo. Ale nestalo se mu nic, asi to není jeho krev.“ (Soukupová, 2017, s. 27)*

Martina přiváže Snížka na tkaničku, kterou si vytáhne z bundy, protože u sebe nemá vodítko, a vrací se i se Snížkem domů, kde ho ostříká hadicí. *„Když už je bílej a na zemi teče růžová voda, vyjde máma z baráku a zeptá se mě, jestli budu toho psa sprchovat ještě dlouho, když mi za půl hodiny začíná škola. Ale když zvednu hlavu, tak se mamka hrozně lekne a křičí: „Co se ti stalo,“ A já se taky leknu, co se mi stalo? Ale pak se ukáže, že mám na tváři šmouhy od krve, jak jsem Sněha myla a musela ho přidržovat, a pak jsem si asi sáhla na obličej.“ (Soukupová, 2017, s. 28).* Maminka je ráda, že se Martině nic nestalo, ale zlobí se na Snížka, že nejspíš někoho zakousnul, a proto rozhodne, že bude jen na zahradě, a pokud bude utíkat, tak bude přivázaný na řetězu. Martina vyrazí se Sněhem na procházku, ale Snízek se Martině vytrhne z ruky i s vodítkem a uteče. Objeví se ještě téhož večera, ale tentokrát není od krve, jen je celý špinavý a z obojku mu trčí pírkó. Martina musí mámě slíbit, že už Snížka nebude brát ven, že zůstane jen u domu. Jde se s ním alespoň pomazlit, aby věděl, že ho má pořád ráda.

Snízek je z nového režimu smutný a čas od času uteče z domu a něco vyvede. Jednoho dne přijde k Vávřům rozhořčený pan Král a obviňuje Snížka, že mu zakousl tři slepice a požaduje finanční odškodnění. Maminka rozhodne, že škodu uhradí Martina, když je Snízek její pes. Tatínek nakonec Martině přispěje. Martina je rozzlobená, ale jde poslušně ke Králům uhradit škodu, kterou jim Snízek způsobil. *„Král si ode mě ty peníze vezme, úplně beze slova, vůbec neřekne, jak to, že je to míň, než kolik chtěl, řekne jenom: „Koukejte si toho hajzla*

hlídat, nebo má smůlu,“ a než stačím něco říct já, zavře zase on dveře před nosem mně.“
(Soukupová, 2017, s. 32)

Nějakou dobu je klid. Snížek sice občas uteče, ale obvykle se vrátí sám a nikdo další ze sousedů si nepřijde stěžovat. Ale na konci léta se Julii s Ninou zakutálí míč k Sněhově boudě a je zle. Sníh začne štěkat na Ninu a ta se lekne a začne rvát. Potom vyjede i na Martinu, ale maminka ho klackem odežene. Jeho dny u Vávrů jsou sečteny. *„Ten pes jde z domu, ten už tady nebude ani den, a teď ho zavři do kůlny, ať už ho nevidím.“* (Soukupová, 2017, s. 34) Večer si rodiče s Martinou promluví a snaží se jí vysvětlit, že si nemůžou Snížka nechat, protože by mohl pokousat dvojčata. *„A co s ním chcete udělat?“ ptám se a chce se mi brečet. A táta řekne, že ho vezme k jeho známému myslivci a pak se uvidí. „A co se jako uvidí? Co s ním udělá?“ A oba rodiče mlčí, pak si táta kousne chleba a začne jíst, a v tu chvíli mi dojde, že ten myslivec ho zastřelí. Tak to teda nikdy.“* (Soukupová, 2017, s. 36-37) Martina bezmyšlenkovitě vyběhne ven, vezme Sněha na vodítko a běží do lesa. Přiváže Sněha ke krmelci a sama si vleze dovnitř, ale neví, co dál a nemá ani žádný plán. Jen ví, že musí Snížka zachránit. Nakonec pro ni přijde táta, ale Martina trucuje. Teprve, když si uvědomí, že trucuje kvůli Snížkovi a táta s ním najednou odchází pryč, rozběhne se za tátou a pere se s ním o vodítko. *„Uklidni se.“ „Neuklidním! Nemůžete Sněha zastřelit!“*
„Tak mi řekni, co s ním? Kdo si vezme psa, kterej zdrhá, zabíjí zvířata a staví se proti lidem? Dyť je to zmetek. K ničemu. Ani hlídat nemůže, když je hluchej.“ „Já něco vymyslím,“ řeknu. Táta zavrtí hlavou. „To jsem zvědavěj.“ Pak jdeme potichu domů a Sněha přivážeme k boudě. Když přijdeme dovnitř, mamka se na nás dívá. „Takže fakt budeme čekat, až pokouše děti?“ řekne tátovi zle a já vidím, že se zlobí na něj, ne na mě. „Do zítřka prej něco vymyslí,“ ukáže táta na mě. Máma zavrtí hlavou a jde mejt nádobí. A já jdu do pokoje přemýšlet, ale nic nevymyslím a usnu oblečená. (Soukupová, 2017, s. 40) Další den se Martina normálně vypraví do školy, ale pak si uvědomí, že by rodiče mohli psa odvézt, když bude pryč, a proto se pro něho vrátí. Doprovází ji i Faňa. Snížek ale není zvyklý běžet vedle kola, a tak se Martině vyškubne a uteče, Martina z kola spadne a zraní se. Protože je Snížek pryč, jedou s Faňou do školy, ale když projíždí kolem hájenky, zahlédne je paní Musilová, Faňova maminka, a strašně se diví, co tu ještě dělají. Pak si všimne, že je Martina zraněná a vezme děti dovnitř. Martinu ošetří a dá jí nějaké oblečení po Faňovi, synovi napíše omluvenku a Martině poradí, aby se omluvila, že spadla z kola, a proto se opozdila. Vyslechne si také, co se stalo se Snížkem a Faňa navrhne, jestli by nemohl Snížek bydlet u nich. Martina se ale rozhodne, že do školy nepůjde, že musí hlídat, kdyby se Snížek vrátil, a tak jde

za školu, vyleze si na strom vedle svého domu a celý den pozoruje dům, kdyby se Snížek vrátil. Martina dostane z dlouhého čekání vyhlížení Snížka hlad, a tak se vrátí domů, i když by správně měla být ještě ve škole. Maminka se diví, že je Martina tak brzy doma, ale Martina jí zalže, že jim odpadla výtvarka. Maminka jí sice moc nevěří, ale pak je vyruší Nina, která začne plakat a maminka ji musí jít utěšit, takže Martině její lež projde. „*Mám tady kaši a sekanou,*“ říká máma, „*tu máš přece ráda.*“ *Ale já vím, jak to myslí, chce, abych si tam sedla a mluvila s ní, a to já nechci.* „*Musím jít ven.*“ „*Já vím, že se se mnou nechceš bavit, ale až přijde táta, tak toho psa budeme řešit, připrav se na to.*“ (Soukupová, 2017, s. 44)

Sníh se do večera nevrátí a neobjeví se ani Faňa, aby Martině řekl, jak se rozhodli jeho rodiče, jestli u nich může Sníh bydlet nebo ne. Martina se rozhodne rodičům lhát a řekne jim, že Faňovi rodiče souhlasí s tím, aby u nich Sníh bydlel. Tatínek si není moc jistý, že je to dobrý nápad, ale přesto Martinu podpoří, že se to může vyzkoušet. „*Ale i když bude bydlet u nich, tak je to pořád tvůj pes, jasný? Když něco provede, budeš to řešit ty.*“ „*Jasně,*“ řeknu a objemu tátu, *táta voní jako piliny a cigarety. Mamka se dívá nespokojeně, ale nic neřekne, když už táta souhlasil.*“ (Soukupová, 2017, s. 45) Snížek se ale stále nevrátil, takže ho nemůžou odvést k Musilům. Teprve další den se Snížek objeví na zahradě. Martina se rychle oblékne a vezme ho pryč, než si ho všimnou rodiče. Nenapadne ji nic lepšího než ho vzít k Faňovi. Faňovi rodiče se ale dosud nerozhodli, jestli u nich může Snížek zůstat, a tak se děti rozhodnou, že ho schovají do kůlny, a vyrazí do školy. „*Cestou donutíme Káju přísahat na smrt rodičů, že nic neřekne, ale on se pak o přestávce objeví u nás ve třídě a skoro brečí, abysme tu přísahu zrušili, protože co když se podřekne a rodiče pak umřou. Tak to rušíme, ale jen pro takovýhle případ, ne pro případ, že to vykecá schválně.*“ (Soukupová, 2017, s. 50) Faňa s Martinou se snaží vymyslet další možnosti, kde by mohl Snížek bydlet, kdyby ho Faňovi rodiče nechtěli. Když se vrátí ze školy, zjistí, že Faňova maminka už Snížka objevila. „*Zavírat psa, kterej se bojí tmy, do kůlny, to vám připadá jako dobrý nápad?*“ *A hezky se se Sněhem pomazlí a Sníh vrtí ocasem, a když na ni vyskočí, aby jí olízl obličej, tak se Faňova máma směje a já tomu nemůžu uvěřit, že ho snad někdo má rád jen tak, a skoro se rozbrečím. Ne, já se vlastně rozbrečím úplně a Faňa řekne: „Ty brečíš?“ A já řeknu: „Ne, mám v oku řasu.“* (Soukupová, 2017, s. 51)

Snížek se přestěhoval k Musilům a Martina mu tam odnesla všechny jeho věci. Na vesnici se přistěhoval nový kluk z Prahy, Viktor. Ostatní se s ním nejdřív nekamarádili, protože si mysleli, že je nafoukaný, ale pak se s ním začali bavit a taky Snížek si ho oblíbil. Jednoho dne si Viktor půjčil bez dovolení Snížka a vzal ho do města, aby postrašil nějaké starší kluky. Snížek pokousal jednoho kluka a měl z toho velký malér, dokonce mu hrozilo,

že ho nechají uspat. Martina s Faňou se pak kvůli tomu na Viktora zlobili a přestali s ním kamarádit.

„A možná byl přece jenom víc můj, protože já jsem ho našla.“ „Je sedmého ledna, ale nemrzne, v posledních pár dnech se udělalo teplo, sníh taje a všude teče a kape voda, na poli jsou jen bílý fleky. Jdeme s Faňou a Kájou a Bohoušem na autobus do školy a já najednou v jednom tom bílém fleku, v příkopu u cesty k lesu, vidím divnou, taky bílou věc a v tu chvíli vím, že je to Sníh a že je mrtvej. Rozběhnu se k němu, běžím po poli, abych tam byla co nejdřív, bořím se do rozmoklý trávy a kluci na mě volají: „Co je, co děláš?“ a pak běží za mnou. Sníh vypadá, jako kdyby spal, akorát má otevřenou hubu, jako by mu bylo vedro. Dívám se na svého mrtvého pejska a jediný, co v tuhle chvíli cítím, je taková zvláštní úleva, že vypadá takhle, že třeba není přejetej, že z něj nevyhlízejí vnitřnosti jako ze zvířat přejetých na silnici, protože já ho budu muset nějak odnést a pohřbít.

Zkusím ho zvednout a nést, ale nejde to, je moc těžkej. Těžkej a studenej. Znovu ho položím a oddechuju. (Soukupová, 2017, s. 56-57)

„Tak se vrátíme domů pro kolečko,“ řekne Faňa. To je dobrej nápad, akorát že já se chci vrátit sama, sama ho chci odvézt a pohřbít. (Soukupová, 2017, s. 58) Martina odmítne nabízenou pomoc od svých kamarádů, chce se o psa postarat sama a přikáže jim, aby odešli a nechali ji samotnou.

„Zůstanu sama se svým mrtvým psem, zpívají ptáci, jako kdyby přicházelo jaro. Pak na Sněha hodím svoji bundu, vím, že mu zima není a mně bude, ale nějak mi připadá, že tam nemůže zůstat jen tak ležet, a jdu domů pro kolečko. Doma je máma, tak jí to řeknu.“ (Soukupová, 2017, s. 58)

Maminka nabízí Martině pomoc, ale protože se musí starat o dvojčata, nepřipadá v úvahu, že by šla pro Sněha s Martinou, ale Martina by o to stejně nestála, ani kdyby maminka mohla jít s ní. Martina naloží psa a vrací se domů, aby ho mohla pohřbít. *„Začnu kopat hrob. Ale moc to nejde, nahoře je země sice měkká, ale níž je ještě zamrzlá. Ani nevím, jak moc hluboký to musí být. Kolem oběda už mě bolí ruce, ale rozhodně to ještě nemám hotový, mamka mě volá dovnitř, udělala mi karbanátky, protože je mám ráda, protože jsem přišla o psa, tak je na mě hodná. (Soukupová, 2017, s. 59)*

Když se vrátí tatínek z práce, usoudí, že Sněha asi srazilo auto. Martině se to ale nezdá, protože Snížek není ani od krve, a tak se svěří tatínkovi se svým podezřením, že někdo Sněha zabil schválně. Tatínek jí to rozmlouvá: *„Ale prosím tě, kdo by tohle dělal a proč, za tohle nikomu nestál.“ (Soukupová, 2017, s. 60)*

Tatínek se nakonec ujme kopání hrobu sám a než se začne stmívat, hrob je vykopaný. „A na dno hrobu dáme tu moji bundu, dokonce ani mamce to nevadí, i když jsme ji koupili letos a ta loňská je mi už trochu malá, kývne, že mu ji tam můžu dát, a pak táta vezme psa a já seskočím do toho hrobu a táta mi psa podá a já ho tam položím. Je celkem těžký ho udržet a trochu mi vyklouzne z ruky, ale to je jedno.“ (Soukupová, 2017, s. 61)

S pomocí tatínka se Martině konečně podaří Snížka řádně pohřbít. „Až teprve teď mi to dojde, nic necinklo, jak to, že jsem si toho nevšimla dřív?“ (Soukupová, 2017, s. 67)

Martina si uvědomí, že když Snížka pohřbívala, neměl na sobě psí známku a to ji utvrdí v tom, že Snížka musel někdo zabít. Rozhodne se, že Sněhovu známku bude hledat, protože je to stopa a díky ní může zjistit, co se Snížkovi doopravdy stalo.

„Najednou už mi není tak smutno, protože vím, co udělám – teď budu pátrat a zjistím, kdo ho zabil, i když mi táta nevěří, že ho někdo zabil, ale to je mi jedno, já to vím a vypátrám to i tak. Teď Sněha zahrabeme, uděláme ze dvou latěk křížek, už máme na zahradě dva křížky za dva psy.“ (Soukupová, 2017, s. 68)

Martina jde místo večere k sobě do pokoje najít prázdný blok nebo sešit, ve kterém by si mohla vést vyšetřování okolností, které vedly k Snížkově smrti.

„Na první stránku si napíšu: Kdo zabil Snížka: vyšetřování, detektiv Martina Vávrová.

Na druhou stránku si nakreslím plánec naší vesnice a napíšu tam ty, kteří tu žijou, lidí nastalo je tu málo a dětí jenom pět... Myslím, že ho musel zabít někdo odsud, protože naši vesnici vede jen slepá silnice, dál už je jenom les, takže tudy se nedá jen tak projet, a navíc proč by tu někdo projížděl v noci.

Na další stránku si napíšu všechny podezřelý a k nim pro a proti, v tý detektivce si to ten detektiv tak dělal, sestavil si seznam podezřelých, a jednou jsem četla v časopise, že když člověk neví, má si napsat seznam všech pro a proti.“ (Soukupová, 2017, s. 69)

Martina přemýšlí, jak by chtěl Král zabít Snížka. Přejel by ho nebo by ho otrávil nebo snad zastřelil?

„Cestou v autobuse přemýšlím, kdo je další podezřelej. Vyndám sešitek a napíšu: Zelenka.

Starej Zelenka je dědek, kterej bydlí kousek od hájovny, před rodičema mu nesmím říkat dědek, ale přitom jsem slyšela, že mu tak taky říkají.

Starej Zelenka mi připadá možná ještě podezřelejší. Pro: Nesnáší všechny: psa, mě, mý rodiče, sousedy, všechny lidi na světě, nikdy nikoho nezdraví a pořád se ohání holí, takže to s ní asi umí – mohl Sněha uhodit, on na něj vždycky hrozně štěkal, když šel Zelenka okolo, a Zelenka na něj tou holí hrozil.

A mohl Sněha potkat večer, když šel z hospody, a tou holí ho prostě mohl zabít.“
(Soukupová, 2017, s. 76)

Martinu vytrhne z myšlenek Faňa, který se zajímá, co si pořád zapisuje, a protože Kája není v dohledu, řekne mu, co všechno zatím zjistila a ukáže mu svůj sešitek.

„No a co chceš jako dělat?“

Krčím rameny. „Sledovat ty podezřelý. Hledat Sněhovu psí známku. Vyšetřovat, kdo ho zabil.“

„Ty ale nevíš, jestli ho někdo doopravdy zabil. Mohlo ho srazit auto, byl přece hluchej.“

„Byl sice hluchej, ale nebyl blbej a nikdy nechodil po silnici a potmě by viděl světla, taky mi teda nemusíš pomáhat, když ti to připadá jako blbost.“

„Ale to jsem přece neřekl,“ brání se Faňa.

„Tak dneska po škole začneme.“ (Soukupová, 2017, s. 78-79)

Děti se dohadují, kde by měly se svým pátráním začít. Nejdříve je napadne Zelenka, ale protože skoro nikam nechodí, rozhodnou se začít u Krále.

„Ještě mě napadne, že bysme se taky mohli podívat na auta těch podezřelých, jestli třeba na některým nezůstala nějaká stopa, třeba psí chlupy, kdyby ho přece jenom srazilo auto. To jsem taky viděla v televizi. A to už jsou dvě věci, co můžeme hledat, a to je dobrý.“

Tak jdeme.“ (Soukupová, 2017, s. 82)

Martina se vypraví ke Královi až večer, kdy už s ní Faňa jít nemůže, ale o svém plánu jít ke Královi klukům neřekne. Hledá Sněhovu známku v Králově stodole, ale pak se musí schovat, protože Král jde i se svým psem Baronem na obchůzku. *„Slyším, jak zvenku zaklapne tu záklopku. Uf! Připadám si, jako kdybych přeprala medvěda, ale hned potom mi dojde, že mě tady zavřel.“* (Soukupová, 2017, s. 89)

Martinu z nepříjemné situace nečekaně zachrání Viktor, který ji sledoval. Martina se rozhodne, že Viktora do pátrání zapojí, protože prý viděl, jak Král nese Sněha v náručí k sobě domů.

„Já mám nápad, jak ho odlákat,“ řekne Viktor. „Pustíme mu z ohrady ovce, a když se nějaká dostane na silnici, tak mu určitě někdo zavolá a Král bude muset odjet nebo odejít, aby je zase zahnal zpátky.“

Podíváme se na sebe, je to skvělejší nápad, tak jdeme.“ (Soukupová, 2017, s. 93)

„Trochu mě to naštve, protože já jsem tady hlavní detektiv, ale pak Viktor řekne, že bysme aspoň mohli pustit i další Králova zvířata, slepice a králiky a taky prasata,

abysme odvedli pozornost, a tak to jdeme udělat. (Soukupová, 2017, s. 95) I když děti u Krále nic nezjistily, mají radost, že zvířatům zajistily alespoň chvíli svobody.

Dalším důležitým bodem v pátrání je Zelenkův dům. Martina se chce k Zelenkovi podívat nejen kvůli Sněhově známce, ale i proto, že k sobě Zelenka nikdy nikoho nepustí. Děti prošmejdí Zelenkův dům, Sněhovu známku však nenajdou. Objeví ale plno jiných zajímavých věcí – hada, meč a pohledy z Ameriky od Zelenkova vnuka Toma. Zelenka se vrací dřív, než děti čekaly, a tak musí rychle vylézt oknem a utéct. Zelenka je ale přistihne a začne na ně rvát. „*Co tady děláte, vy hajzlové?!*“ (Soukupová, 2017, s. 113)

„*Volám na vás policajty! Máte průser jako nikdy v životě! Vraťte se! Koukejte se všichni vrátit!*“ (tamtéž) Děti utečou k Viktorově babičce, protože Viktor slíbil, že přijde na bábovku.

„*Musíme si udělat poradu. Akorát nevím, kam bysme šli.*“

„*Tak pojd'te nahoru do mého pokoje,*“ řekne Viktor, ...“ (Soukupová, 2017, s. 117)

Kluci se místo porady ohledně vyšetřování zajímají spíš o Viktorův počítač a počítačové hry. Martina je rozzlobená a odchází domů sama, ale Viktor ji doběhne.

„*A najednou slyším, že někdo utíká, otočím se, je to Viktor s rozepnutou bundou, mávám na něj, ať je potichu. Zpomalí, a když se přiblíží, tak potichu řekne: „Tys hrozně rychle odešla, proč?“ A já mu říkám, ať je potichu, a ukazuju, že je tam Král, tak aby nás neslyšel. Viktor se zastaví a oba se díváme, jak nese tu ovci, a pak Viktor zašeptá překvapeně: „To je ovce.“*“ (Soukupová, 2017, s. 118)

Viktorovi dojde, že posledně, když si myslel, že Král nese Snížka, nesl také ovci a řekne Martině, že se tehdy spletl.

„*Podívám se na něj naštvane, ale on se tváří hrozně smutně, ale já stejně nemám chuť se s ním bavit, a tak se otočím a jdu domů.*“ (Soukupová, 2017, s. 118)

Doma na Martinu čeká rozzlobený táta a vyptává se Martiny na Královu ovce. Martina se tváří, že s tím nemá nic společného a snaží se nedat najevo, jak je ráda, že se neřeší vloupání k Zelenkovi do domu.

„*To je kvůli tomu psovi, vid’? Ona si pořád myslí, že ho Král zabil,*“ řekne máma *jakoby nic. Jak to ví?*

Zamračím se, jak je možný, že mámy vždycky všechno vědí?

„*Tak povídej,*“ řekne táta. *A dívá se tak, že něco říct musím.* (Soukupová, 2017, s. 120)

Martina musí s pravdou ven, a tak řekne rodičům, proč podezřívá Krále, že jí zabil psa, že Král vyhrožoval, že ho zabije a paní Králová má ovázanou ruku, takže ji Sníh mohl

kousnout, jak se bránil. Maminka Martině vysvětlí, že paní Králová má naraženou ruku, že ji potkala v lékárně, jak si kupuje krém na naraženiny.

„Nech těch blbostí,“ řekne táta, „říkám ti, okamžitě toho nech, tvýho psa nikdo nezabil, srazilo ho auto, možná si ho ten řidič ani nevšiml nebo si myslel, že to byla srna, chápeš? To se prostě stane. Tak už s tím přestaň, nebo máš až do léta zaracha.“ (Soukupová, 2017, s. 120)

Martina se cítí ukřivděně a odchází do pokoje. Je odhodlaná hned ráno zkontrolovat auta Seidlů a také se bojí, že Zelenka bude žalovat a tím ztíží celé vyšetřování.

Martina se probudí brzy ráno a má z toho velkou radost. Rychle se oblékne a vydá se zkontrolovat auto paní Seidlové.

„Přijdu k němu zezadu, zkontroluju zadní pravý kolo a pak se plížím dopředu, přední pravý kolo, chci auto obejít zepředu a vpředu u značky je taková prasklina na takovém tom umělohmotném rámu, co drží poznávací značku, a v tý prasklině je zachycených několik bílých chlupů.“ (Soukupová, 2017, s. 123) Martina našla důkaz, který jasně usvědčuje vraha jejího psa, ale je tím tak zaskočená, že se nemůže ani pohnout, vyplaší ji až zvuk zevnitř domu, a tak se dá na útěk.

Teprve kus od jejich domu rozevřu dlaň a založím ty chlupy do svýho sešitku, jako bych si lisovala kytky. Pak jdu na autobus, kde jsem hrozně brzo, sednu si v budce a vůbec nevím, co bych měla dělat dál, když už teď vím, kdo Sněha zabil. Co jsem si myslela, že bude dál? Nevím.“

„Tak teď musíme zjistit, proč to udělala, ne?“ řekne Viktor, jako kdyby to bylo úplně jasné. Ale jak bysme to mohli zjistit, přece se jí nemůžeme zeptat. A stejně by nám lhala.

„Budeme ji tajně sledovat,“ řekne Kája. (Soukupová, 2017, s. 124)

Cestou domů potkají děti starého Zelenku a Viktor dostane nápad, že by se mu mohli omluvit a vysvětlit mu, proč se mu vloupali do domu. Snaží se ho přesvědčit, aby si nešel stěžovat rodičům, a nabízí mu za to, že mu budou chodit nakupovat nebo že se mu budou starat o hada.

„Zelenka na nás kouká a vůbec nic neříká, pak zavrtí hlavou a pokračuje dál, my se rozestoupíme a on projde, ale pak se k nám otočí a řekne: „Vypadněte, co čumíte, hajzlíci.“ Mně ale připadá, že to řekl nějak míň našťavaně.

A tak pomalu jdeme a nemusíme si nic říkat, buďto na nás bude žalovat, anebo ne, ale my teď budeme pokračovat v pátrání. Dáme si domů tašky a jdeme na skálu naproti Seidlových domu, kde budeme pozorovat.“ (Soukupová, 2017, s. 126)

Už je tma a Faňova a Kájova maminka volá kluky k večeři. Faňa pošle Káju napřed.

Když chtějí odejít všichni, všimnou si, že přijíždí auto, které řídí pan Seidl.

„Otevře si vrata a zajede dovnitř, čekáme, co se bude dít, jenže se neděje nic, Seidl pořád sedí v autě, pak vyleze, vyndá si svoji tašku s počítačem a pak velkou kytku, asi má paní Seidlová narozeniny.

A pak, to je fakt divný, zaťuká na dveře, nejde normálně dál, i když tam bydlí.
(Soukupová, 2017, s. 127)

Děti se přesunou před okno, aby mohli poslouchat rozhovor mezi panem Seidlem a paní Seidlovou. Dozví se, že pan Seidl si našel jinou ženu a paní Seidlová je spolu přistihla. Když se v noci vracela domů, brečela a pořádně neviděla na cestu a nemohla tedy vidět ani Snížka. Děti z reakce paní Seidlové na Viktora pochopí, že tou cizí ženou, kterou si pan Seidl našel, je Viktorova máma. Martina to Viktorovi vyčítá.

„Takže Sníh umřel kvůli tvý mámě!“

„No ale za to já nemůžu.“

„To teda můžeš!“

Znovu do Viktora strčím. „Neměl ses sem vůbec stěhovat! Odstěhuj se zase pryč!“

Viktor na svou obranu nic neřekne a odchází, ale do rozhovoru se vmísí Franta, který nechápe chování Martiny a zastane se Viktora a jde za ním.

„Tak si jděte! Já s váma už nebudu kamarádit!“ A taky se otočím a jdu domů a říkám si, klidně. Ať si trhnou. A vůbec nejsem smutná, ale mám hroznej vztek, a taky se vlastně těším domů.“ (Soukupová, 2017, s. 132-133)

Doma Martina pozoruje své rodiče a je hrozně moc ráda, že její máma nebrečí a že se s tátou nehádají, že se asi mají rádi, když mu máma ráno dělá svačinu do lesa a on jí dává pusu, když odchází.

„Už skoro u zastávky slyším, jak za mnou jede auto, ohlídnu se a je to auto paní Seidlový.“ (Soukupová, 2017, s. 135) Paní Seidlová chce Martině vysvětlit, co se stalo, že nevěděla, že přejela Snížka, že se to dozvěděla až další den a že je jí to moc líto. Nabízí Martině peníze, ale ta je odmítá.

„Tak co pro tebe můžu udělat, když nechceš peníze?“

„Můžete mě odvézt do školy,“ řeknu.“

„Je mi to opravdu líto.“

A já vidím, že jí to opravdu líto je, a tak řeknu: „Nebuďte z toho smutná, nebyl to dobrej pes.“ (Soukupová, 2017, s. 138)

Martina se ve škole s kluky vůbec nebaví. Po škole vynechá oběd, aby byla doma co nejdřív. Nechce se jí ven, ale maminka ji donutí, aby šla s ní a dvojčaty na kopec.

Na kopci jsou už i kluci, ale Martina za nimi nejde a nehlásí se k nim. Mamince se to zdá být divné a vyzvídá, jestli si něco neudělali nebo jestli něco Martina neprovedla. Po návratu domů si maminka sedne k Martině a povídají si.

„Já vím, žes chtěla zjistit, co se stalo Sněhovi, ale někdy prostě člověk nemůže zjistit nic, nehody se stávají, psy může zajet auto, taky mohl umřít někde v lese a ani jsi ho nemusela najít, mohlo se stát cokoliv.“

„Ale já vím, kdo ho zabil.“

„Aha.“ (Soukupová, 2017, s. 140)

Martina se mamince svěřila s tím, že s kluky vyšetřovala, kdo Snížka zabil. Řekne jí, že se ukázalo, že Viktorova máma a manžel paní Seidlové spolu chodí, a proto byla paní Seidlová smutná a omylem psa přejela. Maminka nic neříká.

„Ale nejhorší na tom je, že Franta řekl, že Viktor za nic nemůže, jako kdyby to nebyla jeho máma, ale já chci, aby už s náma nekamarádil, a přitom oni teď nekamarádí se mnou.“

„Tak ty si myslíš, že je to Viktorova vina? Že to věděl a lhal vám?“

„Ne, to asi ne. Ale neměl tady ani bejt, neměl se sem nikdy stěhovat.“

„Ale on o tom asi nerozhodoval, ne? Třeba sem taky nechtěl, cizí město, cizí lidi, je tady sám s babičkou...“

„To je jedno! Kvůli němu pes umřel!“

Mamka chvíli mlčí.

Pak mě pohladí. „Martinko, pes umřel proto, že byl nevychovaný a utíkal. Náhodou ho srazilo auto, který teda řídila Lída Seidlová. Vinit z toho další lidi ti nijak nepomůže, Sníh je mrtvej a já vím, že je ti to líto a nejspíš je to líto i Frantovi a Viktorovi. Ale už je mrtvej, ale ty přece žiješ dál a tvoji kamarádi taky, tak si ten život nekažte.“ (Soukupová, 2017, s. 140-141)

Martina se s kluky usmíří a dostane nápad, že by mohli koupit Zelenkovi rum za to, že na ně nežaloval. Kluci souhlasí a odpoledne Zelenkovi rum donesou domů.

„A on si tu flašku vezme a řekne: „Jeden had se zrovna svlíká, chcete se podívat?“

A my chceme.“ (Soukupová, 2017, s. 144)

Zelenka se pak zastane dětí před Králem, který je obviní, že kvůli nim přišel o ovci a chce po nich finanční odškodnění. Zelenka řekne Královi, že tyhle děti to nebyly a děti se nestačí divit.

Martina si uvědomí, že i když Sníh umřel, alespoň ho nikdo nezabil schválně, takže mezi nimi nežije žádný zlý člověk, dokonce se ukázalo, že i pan Zelenka je nakonec

docela milý pán a že Viktor je fajn. „*Jasně že bych byla radši, kdyby Sníh pořádk žil, ale když už musel umřít, tak to aspoň k něčemu bylo.*“ (Soukupová, 2017, s. 146)

Kniha je rozdělena na dvacet čtyři kapitol, které se dělí do dvou částí, první z nich je vyprávění o Snížkovi a jeho patáliích, druhá část se věnuje vyšetřování Snížkova úmrtí.

Děj knihy *Kdo zabil Snížka?* se odehrává v jedné malé české vesnici, jejíž název ale není v celé knize ani jednou zmíněn. Příběh se odehrává v období delším než jeden rok, začíná někdy před Vánoce a končí někdy v lednu napřesrok.

Ústředním tématem příběhu s detektivní zápletkou je život dětí na české vesnici na pozadí spletitých mezilidských vztahů. Nejsilnějším motivem knihy je **přátelství**, ať už člověka se psem (Martiny se Sněhem) nebo Martiny a jejích přátel. Velmi silné je přátelství mezi Martinou a Frantou. Znají se odmalička, navštěvují stejnou třídu a dokonce sedí v jedné lavici. Je to právě Franta, kdo přichází s řešením, co se Sněhem, v nouzi nabídne Martině, že by mohl Snížek bydlet u nich a tím Sněha zachrání před jistou smrtí (rodiče Martiny chtěli nechat Snížka zastřelit, protože neposlušoval a utíkal). Franta se občas chová jako dospělý a také jeho názory nejsou vždy po chuti Martině, ale nakonec se nechává zmanipulovat a pomáhá pouštět Králova zvířata na svobodu a spolu s ostatními vlezl oknem Zelenkovi do domu. Spíše jednostranně přátelský vztah je mezi Martinou a Snížkem, Snížek je hluchý, takže ani kdyby chtěl, nemůže Martinu poslechnout, rád utíká z domu, je nevychovaný a neustále dělá Martině nějaké potíže, přesto ho má Martina ráda a Sníh ji radostně vítá, když ji vidí.

Dalšími důležitými motivy jsou:

Křivda a odpuštění – Martina křivdí Viktorovi, viní ho za to, že kvůli jeho mámě je Sníh mrtvý, ačkoli ho přejela paní Seidlová a ne Viktorova máma.

Odvaha a oddanost, které prokazuje mladší bratr Franty, Kája, který se vrací pro zraněného Frantu a postaví se před Zelenku a z očí do očí se ho zeptá, jestli jim zabil psa.

Touha po odhalení pravdy – největší touhu po odhalení pravdy má určitě Martina, ta je zpočátku také jediná, kdo věří, že Snížek nezemřel jen tak, ale že ho někdo zabil a chce zjistit, kdo to byl a proč to udělal.

Dobrodružství – Dobrodružství zažívají děti při vyšetřování, když kontrolují auta podezřelých osob, pouští na svobodu Králova zvířata, vniknou do domu Zelenky nebo odposlouchávají rozhovor manželů Seidlových.

Láska a nevěra je nastíněna v rozhovoru manželů Seidlových. Dozvídáme se, že pan Seidl si našel jinou ženu a paní Seidlová na to přišla, následkem čehož pak byla rozrušená, a proto omylem zajela Snížka, aniž by si to vůbec uvědomila. Zjistila to až následující den.

Lehce nastíněna je také **sourozenecká rivalita a žárlivost** mezi Martinou a jejími sestrami (dvojčaty), kdy v některých situacích Martina na sestry žárlí, protože mají veškerou mamčinu pozornost, stačí jim, aby začaly brečet. Když je to ale potřeba, maminka si najde čas i na Martinu a vyslechne, co ji trápí.

Autorka volí chronologický postup vyprávění, čtenářovu pozornost udržuje užitím přítomného času. Autorka užívá hovorový jazyk, čímž se příběh stává autentičtější, objevují se také vulgarismy z úst starého Zelenky, který křičí na děti, když je přistihne, jak lezou z jeho domu, a slova citově zbarvená, např. paní Seidlová jako jedna z mála mluví o Sněhovi jako o pejskovi.

Příběh je vyprávěn z pozice Martiny, žákyně čtvrté třídy. Martina se zpočátku jeví jako malá umanutá holka. Vzala si do hlavy, že si přeje k Vánocům psa a kromě psa nic jiného nechce. Dokonce je ochotná si kvůli tomu zkazit Vánoce, a tak odmítne i mobil, který najde pod stromečkem místo psa. Když ale konečně psa získá (sama si ho vybere z vrhu štěňat), postupně se mění z nezodpovědné holčičky v zodpovědnou majitelku psa. Řeší Sněhovy průšvihy, sprchuje ho, když je od krve, hradí finanční škody, které Sníh způsobil. Dokonce je to právě Martina, kdo najde mrtvého Snížka ležet u cesty. Sama ho pak odveze na kolečku domů a začne mu kopat hrob.

V knize *Kdo zabil Snížka?* autorka reflektuje obraz úplné rodiny. Rodiče mají tři dcery. Nejstarší z nich se jmenuje Martina. Právě na Martinu má maminka nejméně času, protože se musí starat o její malé sestry. Neustálé pobíhání kolem dvojčat jí dává zabrat. Martina někdy na sestry žárlí. Uvědomuje si, že přístup rodičů k sestrám je trochu jiný, například pokud dvojčata nechtějí jíst to, co maminka uvařila, připraví jim maminka něco jiného nebo dostanou rohlík. Martina si ale živě pamatuje, že když byla malá a odmítala jíst uvařené jídlo, rodiče jí nic jiného nedali. Neměla tedy na výběr, buď mohla sníst, co bylo k večeři, nebo mohla být o hladu.

Rodiče s Martinou příliš nediskutují. V knize je na několika místech také naznačeno, že tatínek chtěl Martině udělit pohlavek, např. když měl pocit, že se chová drze.

Ani přísnou výchovou však rodiče nedosahují toho, že by byla Martina poslušná. Možná za to může její tvrdohlavost, ale rozhodně si nenechá vymluvit, aby přestala

s vyšetřováním okolností Snížkova úmrtí. Naopak. Do vyšetřování zapojí také své kamarády a spolu s nimi poruší nejméně jeden zákaz nebo pravidlo slušného chování.

Martina není zvyklá se rodičům svěřovat. Teprve v závěru knihy prozradí mamince, že se trápí, protože se s ní přestali kluci kamarádit. Maminka si udělá na dceru čas a díky tomu se dozví i mnohé jiné věci, které by jí Martina nikdy předtím neřekla. Nepřizná sice všechno, co s kamarády prováděli, aby zjistili pravdu, ale je na dobré cestě k otevřenější komunikaci s maminkou a k posílení jejich vztahu.

4.2 Řvi potichu, brácho

Hlavní hrdinkou je čtrnáctiletá Pamela, která žije spolu se svou matkou a svým dvojčetem Jeremiášem. Na začátku knihy se dozvídáme, že se nedávno přistěhovali a zrovna je čeká první den v nové škole.

Pamela má se svým bratrem krásný vztah, má ho moc ráda a má tendenci ho ochraňovat, někdy to ale se svým bratrem nemá vůbec lehké. Jeremiáš totiž trpí nízkofunkčním autismem s mentální retardací. Jeho neurovývojová porucha ztěžuje život nejen jemu samotnému, ale především také jeho mamince a sestře. Existují různé typy pervazivní autistické poruchy, někteří jedinci dokonce mohou s menšími obtížemi normálně fungovat ve většinové společnosti, navštěvovat běžnou školu, pracovat, ale forma, kterou trpí Jeremiáš, vyžaduje zvláštní režim a více podpory a péče ze strany nejbližších. Jeremiášův den je plný stereotypních aktivit a rituálů. Jako pomůcku využívá obrázkový rozpis, kde má jednotlivé kroky, co má dělat, aby se např. mohl nasvačit.

„Máš hlad,“ oznámil Jeremiáš.

„Máš hlad? Dobře. Tak co uděláš?“ zeptala se máma a odvedla Jeremiáše k nástěnce s obrázkovým rozpisem. „Říkej,“ ukázala prstem na první piktogram.

„Ruce umýt,“ řekl Jeremiáš a rozběhl se ke koupelně.

Za chvíli byl zpátky.

„Chleba ve skřínce.“

„Vzalas krájený?“ obrátila se máma na Pamelu. Ta mlčky přikývla a sáhla do poličky pro vykrajovátko určené na linecká kolečka.

„Kolečka,“ zatřepal Jeremiáš rukama, a zatímco Pamela z krajíců vykrajovala požadovaný tvar, Jeremiáš se běžel k obrázkovému rozpisu přesvědčit, jestli postupuje správně.

„Lednice. Salám,“ zamával znovu rukama.

Pak z umaštěného papíru vytahoval jedno kolečko salámu po druhém a neohrabanými prsty je pokládal na čtyři kroužky chleba, které Pamela namazala máslem.

„Talíř,“ pokračoval podle rozpisu.

„Správně, talíř,“ přikývla máma a podala mu talíř, aby si na něj Jeremiáš mohl chleba se salámem naskládat. „A můžeš jíst.“

„Můžeš jíst,“ zopakoval Jeremiáš a zamířil ke stolu, kde do sebe chleby vmžiku nasoukal.“ (Březinová, 2016, s. 12)

Také v oblasti volného času a zábavy upřednostňuje Jeremiáš jiné věci než jeho vrstevníci. Volný čas tráví často pod stolem nebo ve svém pokoji, kde si hraje se zipy, zapíná je a rozepíná a vydrží u toho celé hodiny. Vždy, když dostane nový zip, má velkou radost.

„Ahoj Remí! Ty máš novej zip, co?“ ukázala Pamela na exemplář, který bratrovi visel kolem krku.

„Máš novej zip. Máš novej zip,“ třepal radostně rukama.

„Můžu ho vyzkoušet?“ zeptala se.

„Můžu,“ přikývl a nastavil krk, aby si mohla zip vzít.

Sedla si vedle něj na zem a sáhla po zipu, aby ho zavřela a zase otevřela. A pak znovu, stále dokola. Tichý zvuk do sebe zapadajících zoubků ji uklidňoval. Dávno bráchovu posedlost pochopila. Rozuměla jí.

„Zipy jsou bezva, vid', Remí!“

„Bezva zipy. Bezva Remí,“ zatřepal rukama. (Březinová, 2016, s. 21)

Ačkoli Pamela s maminkou většinou myslí i na ty nejmenší detaily, aby vše bylo tak, jak je na to Jeremiáš zvyklý a jak to vyžaduje, občas i jim něco unikne. Jednoho dne se Remík chystá jíst svou obvyklou snídani – čtyři tvarohové koláče. Ale už před snídání je nervózní a cítí, že něco není tak, jak to má být. Místo, aby koláče snědl, dostane amok. Maminka mu nabízí čaj, ale Remík ho v záchvatu vší silou hodí proti zdi a jeho oblíbený hrneček se rozbije. Remík se schová pod stůl a jeden ze střepů si zarývá do ruky.

„Vystříkla krev.

„Drž mu nohy!“ křičela máma a sama se snažila vyrvat Jeremiášovi střep z ruky.

Pamela celou vahou nalehla na bratra. Zmítal sebou a vydával vysoké ječivé skřeky.

„No tak, Remí, Remíku, ššš. Tiše, ššš, už to bude dobrý. Tak... tak... vidíš... hodnej kluk... hodnej Jeremiáš, šššš...“

Drásavý křik ustal. Máma s Pamelou cítily, jak napětí Jeremiášova těla polevuje. Řezná rána naštěstí nebyla hluboká, i když před chvílí to vypadalo hrozivě. Ale pořád

ještě chrčivě supěl, ztěžka, namáhavě, jako by se mu nedostávalo vzduchu.“ (Březinová, 2016, s. 23)

Pamela váhá, jestli vyrazit do školy. Nechce tu maminku nechat samotnou, a tak se nabídne, jestli nemá zůstat doma, ale maminka ji ujišťuje, že to zvládne a že Jeremiáš už bude klidný.

„Jen kdybych věděla, co to spustilo...“ (Březinová, 2016, s. 24)

Pamela se nejdříve rozhlédne po místnosti a potom si všimne talíře s rozmlácenými zbytky buchet.

„Rozinky, mami. V těch buchtách nebyly rozinky.“ (Březinová, 2016, s. 24)

Maminka se rozhodne, že podobnou situaci už nechce zažít, a místo toho, aby si odpočinula, zatímco si Remík hraje, pustí se do pečení koláčů.

„Pamela přišla ze školy a bytem se linula vůně čerstvě upečených tvarohových koláčů.“

„Teda mami... to sis asi moc neodpočinula. Brácha už je v pohodě?“

„Ale jo. Remík pomáhal.“

„Remík pomáhal,“ ozvalo se pod stolem. „Koláč bezva, Remík bezva.“

„Dáme je do mrazáku a na čtrnáct dní bude vystaráno,“ vysvětlila máma Pamele.

„Spoléhat se jenom na pekařství byla chyba. Spíš se divím, že nás to nevypeklo už dřív,“ dodala se smíchem.“ (Březinová, 2016, s. 28)

Pamela vezme Remíka na obvyklou procházku. Po návratu domů si Jeremiáš odmítá umýt ruce. Teprve když ho Pamela dotáhne k rozpisu s obrázky a Jeremiáš si je prohlédne, běží si ruce umýt.

„Jeremiáš se s mokryma rukama vrátil k rozpisu, chvíli ho studoval a pak řekl:

„Ručník není.“

„Protože jsem ho tam zapoměla nakreslit,“ vzdychla máma a zvedla hlavu od práce.

„Není. Vidiš. Neutíráš,“ postavil si Jeremiáš hlavu a zalezl pod stůl ke svým zipům.

„Nějak se mi to vymyká z ruky,“ zašeptala máma bezbarvě. „Nic nestíhám, dělám chyby, zapomínám... a on,“ ukázala hlavou pod stůl, „on jako by z hlavy vytěsnil i to, co už dávno uměl. Ruce už si přece utíral do ručníku úplně automaticky. Tak jak to, že to teď nejde?“

„To je tím stěhováním,“ snažila se Pamela mámu uklidnit. „Ve starým bytě přece Jeremy spoustu věcí dělal i bez obrázků. Zase se to naučí. Začneme znovu a půjde to.“

„Znovu,“ položila si máma hlavu do dlaní. „Pořád dokola, znovu a znovu. Vždycky něco dokážeme a pak se stane nějaká blbost a on to všechno zapomene. Tak zase znovu. Znovu, znovu, znovu! K zbláznění znovu! Ale kdo to má vydržet?“ (Březinová, 2016, s. 31)

Bylo jasné, že maminka neměla daleko k pláči. Bylo na Pamele, aby ji uchlácholila a dodala jí odhodlání, aby to s Jeremiášem nevzdávala.

„Kdo to má vydržet?“ opakovala teď po mámě zvýšeným hlasem. „My dvě to musíme vydržet, mami. Protože jestli to nevydržíme, dají Remíka do ústavu!“ (Březinová, 2016, s. 32)

Pamela nabídne mamince, jestli nechce s něčím pomoci. Maminka poprosí Pamelu, aby zabavila Remíka v pokoji, protože se potřebuje soustředit na práci. Pamela si hraje s Remíkem se zipy, když v tom ji něco napadne.

„Taky mám zipy. Přinesu ti je ukázat. Chceš?“

„Chceš.“ (Březinová, 2016, s. 39)

Za chvíli se vrací s náručí svých věcí. Všechno rozloží před Jeremiáše, ten bere jeden kousek po druhém a rozepíná zipy. Pamela je zase zapíná a Jeremiáš rozepíná a tak stále dokola. Pak si všimne, že její pytlík na cvičky už je prodřený a nabídne Jeremiášovi, jestli by chtěl zip z pytlíku.

„Zip, Remíku,“ zatřepal rukama.

Pamela sáhla do penálu pro nůžky a začala zip u pytlíku párat.

„Bude to tvůj zip,“ ujišťovala ho. „Líbí se ti?“

„Pátek,“ řekl Jeremiáš.

„Co? Jo, jasně,“ plácla se dlaní do čela. „Pátek. Máš pravdu. Hnědý zip je pátek. S tebou je fakt sranda, Remí.“ (Březinová, 2016, s. 39)

Pak ale maminka zavolá na Pamelu, jestli by jí mohla pohlídat lívance, aby se nespálily. Jeremiáš zůstane chvíli o samotě. Když se k němu Pamela vrátí, zjistí, že za tu dobu stihl ustrihnout zipy ze dvou sukní, z mikiny a z Pameliných slavnostních tyrkysových šatů.

„Mami!“ zaječela Pamela, když tu spoušť uviděla. „Mami, honem sem pojd', nebo ho uškrtím!“ (Březinová, 2016, s. 40)

Chvíli jim trvalo, než sebraly Remíkovi nůžky, kterými je ohrožoval. Pamela byla celá rozklepaná a nevěděla, co má dělat. Ptala se maminky, jestli má volat pohotovost, ale maminka rozhodla, že to zvládnou samy. Nakonec musely Remíka přikurtovat k posteli, pro jeho i pro jejich bezpečnost. Protože se ho bály odvázat a jít s ním na záchod, do rána se v posteli počural. Pamela si vyčítala, že všechno způsobila ona, protože ukázala Remíkovi, jak se zachází s nůžkami a nechala je v pokoji, když šla do kuchyně.

„Promiň, mami,“ rozvzlykala se.

„Neplač, holčičko,“ objala ji máma.

Tiskla ji tak silně, až se Pamela bála, že ji snad máma udusí.

„Neplač. Ty za nic nemůžeš. Jsi moje silná, krásná a chytrá holka. Jsem na tebe tak pyšná, jak jen máma může na dceru být. Dala bych nevím co, abych tě tohohle trápení ušetřila. Ale nemám sílu k tomu, abych se Jeremiáše vzdala. Ani kvůli tobě ne. Jste moje děti. Oba dva.“ (Březinová, 2016, s. 41)

Když Pamelu pozvou spolužačky, aby s nimi šla tancovat, vymluví se, že nemůže. U oběda ale přemýšlí o tom, že by bylo fajn jít s nimi do klubu, užít si legraci a bavit se i jinak než zapínáním a rozepínáním zipů, poznat nové lidi a třeba i zapadnout. Odpoledne ani nejde ze školy rovnou domů, ale zamíří do parku. Přemýšlí a představuje si, jaké by to bylo žít normálním životem, který se neřídí Jeremiášovým rozvrhem. Z myšlenek ji vytrhne spolužák Fredy, ale Pamela se v jeho přítomnosti necítí dobře a jde radši domů. Ve schránce najde dopis v nezalepené obálce bez adresy. Přemýšlí, co to může být. Ve výtahu obálku otevře.

„Paní Čermáková.

Během dnešní noci vykazoval hluk ve vašem bytě všechny znaky rušení nočního klidu. Dovolujeme si Vás upozornit, že pokud se situace bude opakovat a pokud Váš syn bude obtěžovat slušné spolubydlící, budeme nuceni nahlásit tento případ místnímu odboru sociální péče.

Obyvatelé domu“ (Březinová, 2016, s. 50)

Pamela s maminkou přemýšlely, kdo v domě je může tak strašně nesnášet, že se sníží k tomu, že napíše anonym. Maminka podezřívá sousedku Souhraďákovou, ale žádný důkaz pro to nemá, nicméně právě s paní Souhraďákovou měl Jeremiáš konflikt už od prvního dne školy, kdy ji nechtěl pustit do výtahu, protože bylo pondělí a ona neměla modré oblečení. Jeremiáš má totiž každý den v týdnu spojený s jinou barvou a vyžaduje, aby jemu blízké osoby nebo osoby, které narušují jeho osobní prostor, byly oblečené v barvě daného dne.

I když je víkend a Pamela by si mohla přispat, její plány zpřetrhá Jeremiáš, který se k ní přiřítí a skočí k ní do postele, což dělá pokaždé, když je bouřka, protože u ní hledá pocit bezpečí. Pamelu celý den pronásledují špatné myšlenky. V představách slyší divokou hádku, křik, pláč a prásknutí dveří.

„Dej ho pryč!“

„Nedám! Je to náš syn!“

„Já takovýho syna nechtěl!“

„A on to takhle chtěl, co myslíš?“

„On si vůbec nic neuvědomuje! A nikdy nebude! Narodil se jako debil a debilem zůstane! Co s tím uděláš?“

„Budu ho mít ráda!“

„K čemu mu to bude? A k čemu to bude nám? Dej ho do ústavu, tam se o něj postarají.“

„Nemůžu. Nesmím mu to udělat!“

„Dej ho pryč! Máme ještě Pamelu.“

„Nedám ho do ústavu! Nikdy! Já ho neopustím, slyšíš?“

„Vůbec nevíš, co říkáš, ty blbko! Je to kretén a s kreténem já žít nebudu!“

Prásknutí dveří, řinkot skla, pláč...

Možná se mi to jen kdysi zdálo a ten sen se vrací. Nevím. Třeba jsem takovou scénu v nestřežené chvíli viděla v televizi. Nevím. Možná to někdy někdo někomu mezi řečí povídal a já to zaslechla. Nevím. Možná se to opravdu takhle stalo. Nám. Nechci to vědět.

S tátou nežijeme. Nevídáme se. Už si ani nevybavím, jak vypadá. Netuším, jestli platí alimony, mámě se do účtů nedívám. Neptám se. Na nic. To ale neznamená, že v sobě ty otázky nemám. Spousty otázek. A že ty odpovědi, které jen tuším, nebolí.“ (Březinová, 2016, s. 55)

Pamelu vytáhne z nepříjemných myšlenek až návštěva prarodičů. Maminka je kárá, že nedali vědět předem, aby jim mohla říct, že mají přijít v červeném oblečení, musí jim tedy půjčit něco vlastního. Dědečkovi půjčí červené tričko, které má na úklid, ten se do něj nakonec nasouká, babičce nejdříve vnucuje svetr, přestože venku je teplo. Babička to ale nakonec usmlouvá na červenou zástěru. Návštěva může začít. Maminka i Pamela jsou mnohem víc ve střehu, aby se prarodiče něčeho omylem nedopustili. Když si všimnou, že babička uvařila dědečkovi kávu do Remíkova hrnečku, maminka odvádí jejich pozornost a Pamela přelije kávu do jiného hrnku, aby Remíkův hrnek nepřišel náhodou k úhoně. Návštěva dopadne celkem poklidně, ale při odjezdu si dědeček všimne, že mu chybí knoflíky. O ty se totiž postaral Remík. Babička na to velmi překvapivě zareaguje a utrhne si vlastní knoflíky a dá je Remíkovi, aby měl něco také od ní. Remíkovi se ale babiččiny knoflíky nelíbí, a tak je spláchne do záchodu. Babička je z toho smutná a zmatená, ale Pamela jí vysvětlí, že se mu ty knoflíky asi nelíbily kvůli tomu, že neměly dírky.

V neděli se maminka s Pamelou rozhodnou, že vyrazí i s Jeremiášem na houby. Ale ani nevinný výlet do lesa neskončí tak úplně nevinně. Maminka nadšeně sbírá hříbky, až zapomene hlídat Jeremiáše.

„Našel štíhlonohou růžolící muchomůrku s bělostnými puntíky. Ještě loni takovými nálezy zdobil květináče. Ted' houbě neurvale utrhł nohu, kterou zahodil, a než mu v tom máma s Pamelou mohly zabránit, nadšeně se zakousl do puntíkatého klobouku.“ (Březinová, 2016, s. 75)

Snažily se ho přesvědčit, aby houbu vyplivl.

„No konečně,“ vydechla si máma.

„Smrtelně jedovatá houba to není, ale vyvolává halucinace. To by v jeho stavu ještě scházelo. Na, vypláchni si pusku, Remí. Tak. A houby už ne!“

„Už ne,“ zavrtěl hlavou a pro jistotu ještě i přikývl.

Snažily se mít Jeremiáše pořád na očích, ale houbařská vášeň byla silnější, maminka čas od času nadšeně zaklekla a zálibně sklízela. Její sběratelství nakazilo i Pamelu.

„Mami!“ ukázala najednou Pamela vytřeštěně na výjev, kdy Jeremiáš seděl v mechu, olizoval obvod kulatého červeného klobouku a kolem něj se válelo několik osiřelých bílých nožiček.“ (Březinová, 2016, s. 75) Naštěstí zjistily, že Jeremiáš muchomůrky nejedl, ale pouze olizoval jejich kloboučky. Museli do nemocnice, ale nevěděli, kde přesně se nachází. Nakonec jim pomohl ochotný houbař. „Máma s Pamelou se mu z vděčnosti snažily říct, kde by v lese mohl najít jejich plné košíky, ale nedokázaly to popsat a houbař pobaveně usoudil, že jednodušší bude, když si ty houby nasbírám sám.“ (Březinová, 2016, s. 76)

Maminka s Pamelou jsou rády, že je Remík v pořádku a že si ho mohou vzít hned domů.

Jednoho dne se Remík chová obzvlášť divně. Sedí pod stolem, ohryzává zip, nevnímá ani, že mu z rozdrásaných rtů teče krev. Maminka je z něho nešťastná. Vysvobozením je pro ni Pamela, která se vrací ze školy.

„Vypadá jako upír po svačině,“ poznamenala Pamela ve snaze odlehčit situaci.

Máma se neusmála.

„Tak co se stalo?“

„Já nevím,“ rozhodla máma rukama. „Vlastně nic. V podstatě je všechno v normálu. Teda v našem normálu,“ opravila se s ironií v hlase. „Akorát že když jsme přišli ze školy, Remík zalezl pod stůl a od té doby tam zuřivě ohlodává zip.“

„A nevíš proč?“

„Nevím.“ (Březinová, 2016, s. 93)

„Co když ho něco bolí?“ nadhodila Pamela.

„Taky mě to napadlo. Jenže co? Už jsem se ho zkoušela ptát. Nikam to nevedlo.“

„Remí, bolí tě něco?“ sklonila se Pamela pod stůl.

„Pomelo, bolí tě něco,“ zahuhňal se zipem v zubech.

„A co tě bolí?“

„Bolí.“

„Ukaž.“

Pamela nejdříve ukazovala na jednotlivé části svého těla, potom přiložila ruku na Remíkovo čelo, ale zdálo se, že teplotu nemá.

„... pak Jeremy sám vzal Pamelinu ruku a z čela ji přetáhl dolů na břicho.

„Mami! Asi ho bolí břicho,“ hlásila Pamela nadšeně, jako by to byl důvod k radosti.“

(Březinová, 2016, s. 94)

Maminka uvařila Remíkovi žaludeční a střevní čaj s mírně projímavými účinky a skutečně mu pomohl, ale maminka byla celá špatná z toho, že na to nepřišla sama, že ani po čtrnácti letech není schopná poznat, co jejímu synovi je a co potřebuje.

„Někdy si říkám, co by bylo, kdyby máma měla jenom mě. Myslím, že bych byla jiná, než jsem. Možná bych víc blbla, víc zlobila, víc trajdala venku, hodiny trávila na facebooku, zkoušela nové účesy a tvrdila, že nemám nic na sebe. Jenže máma má i mýho bráčku a potřebuje s ním pomoci. Už několikrát mě napadlo, že máma je spíš něco jako moje ségra. Někdy mi připadá úplně nemožná. Fakt. Kdyby mě neměla za zády, tak by se možná sesypala. A třeba by všechno vzdala. Ale jí do očí bych to neřekla. Ani nikomu jinému. To můžu jen takhle, sama sobě.“ (Březinová, 2016, s. 95)

Spolužačky navrhnou Pamele, aby s nimi vyrazila ven. Pamela se vymlouvá, že nemůže, ve skutečnosti ale dobře ví, že ven půjde, jenže s sebou bude brát Jeremiáše. Rozhodně ještě není připravená na to, aby ho představila spolužačkám. Když si všimne, že na ni spolužačky čekají před domem, zmatkuje a neví, co má dělat. Maminka si její chování vysvětluje tak, že se za svého bratra stydí.

„Já se přece nestydím,“ hlesla Pamela a bylo jí trapně před mámou a celá se rozlítostnila, když pohlédla na bráčku vartujícího u dveří. „Jen je to pokaždý na začátku těžký, no. V minulý škole už všichni bráčku znali a byl klid. A teď musím zase všim projít od začátku. Pořád dokola někomu vysvětlovat...“

„Tak nic nevysvětluj.“

„Se ti to řekne. A Šárina chce Jeremyho sbalit!“

„Cože chce?“ vyprskla máma.

„No, sbalit. Zahlídla ho se mnou jednou, ale jen z dálky.“

„Tak jí ho dneska ukaž zblízka,“ usmála se máma. „Jestli to má být tvoje kamarádka, tak si na Jeremyho stejně musí zvyknout. A pochopit ho.“

Pamela znovu vykoukla z okna. Šárina s Martou tam pořád ještě byly. Už nestály před vchodem, ale seděly na lavičce vedle zapleveleného záhonu růží. Nevypadalo to, že by brzy hodlaly balit stan.

„Ach jo. To bude zase mazec,“ vzdychla Pamela a vklouzla do bot.

„Mazec,“ řekl Jeremiáš a nepochodoval s pokličkou k výtahu.“ (Březinová, 2016, s. 105-106)

Pamela nejdříve váhá, jestli vyrazit ven i s Jeremym a představit ho spolužačkám, maminka jí vysvětluje, že stejně nemůže Jeremyho schovávat před světem donekonečna.

Pamela vyráží s Remíkem ven a představí ho spolužačkám. Vysvětluje jim, jak se běžně chová. Mart'a je z toho celá u vytržení, Šárina je zaskočená (původně si myslela, že Jeremyho sbalí). Mart'a se po chvíli procházení vymlouvá, že už musí jít. Pamela čeká, že odejde i Šárina, ta ale zůstává. Dalšího dne se Pamela stane svědkem toho, že si Mart'a dělá z Remíka legraci a baví tím celou partu, ale Šárina se Pamelu s Remíkem zastane.

„Ty jsi vážně blbá, Mart'o,“ usekla její hýkavý smích Šárina.

„Počkej, já jim to řeknu, ne? Taková psina! Von pak vočuchával popelnice, fakticky jako pes. Jenom zaštěkat. Jo, a prej už někoho pokousal!“

„Ještě slovo a tu dutou palici ti urazím!“ zakřičela Šárina.“ (Březinová, 2016, s. 115)

Pamela na základě vyslechnutého rozhovoru zjišťuje, že ze Šáriny by mohla být její opravdová kamarádka.

Dosud bezproblémové Pamele hrozí velký průšvih, když se ozve zvonek a za dveřmi se objeví policista.

„Bydlí tu Pamela Čermáková, žákyně osmého ročníku základní školy?“ zasalutoval policista, sotva Pamela otevřela.

„A... a... ano. To... jsem já.“

„Je doma někdo z tvých zákonných zástupců?“

„Myslíte mámu?“

„Matku nebo otce.“

„Mami?!“ zavolala Pamela vyděšeně.

Máma tam byla hled. Così v hlase její dcery ji popohnalo.

„Dobrý den,“ vytáhl policista placku. „Můžu dál?“

„No... ano. Stalo se něco?“ (Březinová, 2016, s. 124)

Pamelu udal spolužák Patrik, že byla v parku s dalšími spolužáky, kteří tam kouřili a zapálili křoví. Místo toho, aby zavolali hasiče, utekli. Pamela sice s požárem v parku neměla nic společného, což nakonec potvrdí i všichni zúčastnění, ale než se toto nedorozumění vysvětlí, stihne dojít k incidentu mezi policistou a Jeremiášem.

Jeremiáš měl s policií negativní zkušenost už v minulosti. Tehdy na něj zavolala policie jedna svědkyně, která ho nařkla, že chtěl sexuálně přepadnout mladou dívku,

ale nakonec se objasnilo, že na ni skočil, protože se mu líbil její zip a pouze jí rozepnul šaty. Tenkrát musela maminka donést Jeremyho chorobopis na policejní stanici, aby ho policisté pustili.

Když Jeremiáš spatřil policejní uniformu, asi si vybavil svůj zážitek a vrhl se na policistu. Nakonec sám skončil na břiše na zemi a policista mu na zádech zacvakl ruce do pout. Jeremiáš řval a řev vůbec neutichal, dokonce dosahoval takové síly, až hrozilo, že přítomným prasknou bubínky.

„Ten večer to Jeremiáš bez léků nezvládl. Dostal sedativa a zkameněl.“ Pamela si vyčítala, že vůbec do toho parku chodila.

„Vždyť jsi nic neudělala,“ snažila se jí máma uchlácholit. „Nakonec i ti tví spolužáci jeden jako druhý potvrdili, že jsi odešla mnohem dřív, než se vůbec začalo něco dít. A že jsi nekouřila.“

„Ale kdybych tam nebyla vůbec, tak by ten policajt nepřišel k nám domů, nedošlo by k té příšerné scéně a Remík by teď neležel na gauči jako...“

Chtělo se jí říct jako mrtvola, ale včas se zarazila. Už kvůli mámě. On přece neumřel. Dýchá.“ (Březinová, 2016, s. 129)

Když přijde Pamela ke škole, má velký vztek na Patrika.

„Proč jsi to udělal?“ vrískla Pamela, sotva se přirítla ke škole a s nasupeným výrazem se postavila před Patrika.

„Co proč jsem udělal?“

„Napráskal jsi mě policajtům!“

„Napráskal?“ zamyslel se Patrik nad neobvyklým výrazem.

„Blázníš? Nikomu jsem nenapráskal.“

Patrik vůbec nerozumí, na co se ho Pamela ptá. Pamela si zase neuvědomuje, že jí Patrik nerozumí, že chápe věci doslovně a že mu tedy nedochází smysl toho, co chtěla říct.

„... My dva jsme spolu definitivně skončili.“

„Ale co jsme skončili?“

*„Velký ho***!“* naznačila Pamela neslyšně, ale dala si záležet, aby odezírání z jejích rtů bylo naprosto bezproblémové. *„A ty přiblblý esemesky s ještě přibblblejší předpovědí počasí už mi neposílej! Jasný?“*

„Ale... jak se dozvíš, jak bude?“

„Tak se nedozvím, jak bude. No a co? Je mi to fuk! Nebo si zapnu televizi, ta je pořád stokrát empatictější než ty! Nazdar!“ (Březinová, 2016, s. 134)

„Nazdar,“ odpověděl Patrik, ale smysl celého rozhovoru mu unikal.

Uvědomoval si jen to, že je něco špatně. Cosi proběhlo jinak než podle předepsaných vzorců chování. Patrik trpí aspergovým syndromem, má potíže v komunikaci, ale pomáhají mu různé pomůcky. Jednou z jeho pomůcek je ksichtník. Sešit, ve kterém si kreslí výrazy tváře a píše si k nim poznámky, co který výraz obličejem znamená. Pro komunikační situace využívá naučené fráze a také se řídí nacvičenými poučkami, aby věděl, jak má v které situaci reagovat.

„ V duchu se probíral nacvičenými poučkami.

Když tě někdo pozdraví, pozdrav taky.

Když ti někdo něco popřeje nebo pochválí, poděkuj.

Když někdo stočí koutky úst nahoru, je to úsměv, stoč koutky také nahoru, tím úsměv opětuješ.

Když někdo vycení zuby, nastává problém. Dotyčný se může smát, ale taky může mít vztek. Oba pocity jsou na opačných pólech emoční škály. Nutno studovat případ od případu.

Když se někdo na něco zeptá, odpověz podle pravdy.

Policajti se ho zeptali, koho viděl v parku. Nadiktoval jména a příjmení. Nikoho si nevymyslel, na nikoho nezapomněl. Přesně podle pravdy.

Vulgarismy není vhodné používat.

Pokud někdo, kdo vulgarismy běžně nepoužívá, je přesto použije, znamená to obvykle, že ho něco rozzlobilo.

Pamela je rozzlobená. A hodně. Ale proč?“ (Březinová, 2016, s. 134)

Pamela doma probírá celou situaci s maminkou. Ta se jí snaží vysvětlit, že Patrik ji určitě neudal schválně, aby jí uškodil. Nabádá Pamelu, aby se s Patrikem skamarádila, protože právě díky zkušenosti s Remíkem má šanci Patrika pochopit a přiblížit se mu tak, jako to nikdo jiný ze třídy nedokáže.

„Mami, mně se Patrik líbil. Fakt že jo. Navíc je sice máklej, ale tak nějak zábavně, i když mě ty jeho poučovací hlody někdy pěkně štvou. Ale...“

Pamela se odmlčela a znovu se podívala na Jeremiáše u stolu.

„Ale co?“ vybidla ji máma, ať dokončí, co chtěla říct.

„Ale je to cizí kluk, který ublížil mému bráchovi. Chápeš? Mému bráchovi!“

„Nemohl za to, Pamelu.“

„Proč se ho tak zastáváš, prosím tě? Proč za něj bojuješ?“ namíchla se Pamela.

„Za něj nebojuju,“ zavrtila máma hlavou. „Ale za tebe. Já přece vím, co pro tebe Remík znamená, co všechno jsi schopná pro něj udělat. Jenže se kvůli němu musíš naučit ještě jednu důležitou věc.“

„A to jakou?“

„Odpouštět.“ (Březinová, 2016, s. 138)

S Jeremiášem nebyl doma nikdy dlouho klid. Jednou se maminka rozhodla, že uvaří rajskou omáčku, ale rozvařily se jí knedlíky a z beztvarych noků se kulaté plátky vykouzlit prostě nepodařilo. Pamela se nabídla, jestli nemá skočit koupit hotové, ale maminka si myslela, že se jí podaří nějak knedlíky naaranžovat, aby si toho Remík nevšiml. Tomu to ale uniknout nemohlo. *„Jeremiáš se usadil ke stolu, naklonil se nad talíř, pak ještě víc... a zařval. Vzápětí hrábl rukou do talíře a začal mámu i Pamelu s nepřičetným rykem ostřelovat rozvařenými noky namočenými do oranžovočervené rajské.“ (Březinová, 2016, s. 143)*

Maminka zničehonic vyběhla z bytu a Jeremiáš ji pronásledoval s příborem. Zasáhl pan Plávka, který popadl Jeremiáše za límec, šoupl ho do bytu, kam patřil, a vrátil se k sobě. Maminka se Pamele přiznala, že se v tu chvíli Jeremiáše až bála.

Brzy po této události navštívila rodinu Čermákových sociálka. Maminka nechtěla paní ze sociálky pustit dovnitř, ta jí ale upozornila, že pokud jí neumožní kontrolu, aby zjistila, v jakých podmínkách Jeremiáš žije, pozastaví jim sociální dávky. Maminka chtěla Jeremiáše na návštěvu úřednice nejdříve připravit, pak si to ale rozmyslela a pustila ji hned dál.

Remíkovi se nelíbilo, že úřednice nemá hnědé oblečení a začal po ní házet věcmi. Nakonec jí sebral brýle a spláchl je do záchodu.

„To... to není normální!“ vydechla.

„Možná není,“ přikývla máma. „Ale možná je to jen úhel našeho konvencemi sešněrovaného pohledu. Z Jeremiášova pohledu není nic normálnějšího než uklidit brýle nezvaného hosta do záchodové mísy.“

Úřednice stála v předsíni, zády pevně přitisknutá ke zdi. Možná prošla nějakým školením proti napadení. Ale brácha už se zklidnil. Splachování záchodu na něj vždycky působilo jako tišící prostředek.

„Takhle se chová často?“ hlesla po chvíli.“ (Březinová, 2016, s. 149)

„Čas od času,“ odpověděla máma. „Když ho něco vyvede z míry. Můžu říct, že když něco naruší jeho obvyklý stereotyp, tak se to dá většinou i očekávat. Ale varovala jsem vás,“ zdůraznila a pohlédla na úřednici. „Chcete se teď podívat, jak bydlíme, jestli má Jeremiáš čistou postel a v lednici dost jídla? Ukážu vám, kde si obvykle kreslí

s knoflíkama a které zipy má nejradši. Abyste mohla sepsat hlášení. Ty cákance na zdi jsou včerejší rajská. Nepovedly se mi knedlíky. Tak půjdete se podívat?“

„To je teď zbytečné,“ mávla žena rezignovaně rukou. „Bez brýlí toho stejně moc nevidím. Ale... i tak... myslím, že byste ho měla dát do ústavu. Jste na něj sama a...“

„Máma na Remíka není sama!“ skočila jsem té ženské do řeči.

Já vím, že se to nemá, ale takovouhle důležitou informaci se přece musela dozvědět. „Já mámě pomáhám!“

„Ty?“ podívala se na mě paní přihloupale, no možná to bylo tím, jak neměla ty brejle a byla spíš přisleplá. „Říkám vám,“ obrátila se zpátky na mámu, „tohle je jednoznačně na ústavní péči. Dejte ho do ústavu, všem se vám uleví. Opravdu. Dejte ho do ústavu.“ (Březinová, 2016, s. 151)

Maminka se svěří Pamele, že Remík ve škole pokoušel asistentku, protože mu sebrala jeho pokličku. Remík je hospitalizovaný na dětské psychiatrii. Pamela s maminkou tak mají najednou čas na sebe. Po dlouhé době si vyrazí do kina. Pamela má největší strach z toho, aby zase nemusela měnit školu a neztratila jedinou kamarádku, kterou tu má.

„Nebudeme se muset zase stěhovat, vid?“

„Prosím tě. Jak tě to napadlo?“

„No, nebylo by to poprvé. Pokaždý, když se stane malér, tak ve škole řeknou, že je brácha nezvladatelný a že ho tam nechtěj. Neříkali náhodou dneska něco takovýho?“ (Březinová, 2016, s. 171)

„Ne. Jenom si musíme najít jinou asistentku,“ vzdychla máma. „Nebo asistenta. Jeremy roste a je čím dál silnější. A když ho pak popadne amok... chlap by ho přece jen udržel.“ (Březinová, 2016, s. 172)

Pamele se uleví, že se nebudou muset znovu stěhovat. Maminka ráda slyší, že si tu Pamela už zvykla. Potěší ji i to, že Pamela zase vychází s Patrikem. Pamela už se ale mamince nesvěří s tím, že Patrikovi dala ráno pusu. Se vším se mamince svěřovat nemusí, něco si chce nechat jen pro sebe.

„Remíka z nemocnice ve středu nepustili. A zakázali nám se na něj přijít byť jen podívat. Prý: Je pod sedativy. Dejte mu čas. A zkuste se samy dát zatím trochu dohromady.“ (Březinová, 2016, s. 172)

Maminka navrhla Pamele, že by mohly využít toho, že tu není Remík a vymalovat kuchyň, ve které byly stále stopy po rajské omáčce, ale Pamele se do malování nechtělo.

„... z nějakého důvodu jsem odmítala skvrny od rajske v naší kuchyni zamalovat. Jako by se zmizením těch fleků ze zdi měl zmizet Jeremiáš z našeho života.“ (Březinová, 2016, s. 173)

Maminka už byla z péče o syna unavená. Remík se po návratu z nemocnice vracel ke svému režimu, ale byl trochu zmatený, jeho vnitřní hodiny se přecházely. Chtěl vyrazit ven. Stál u dveří s pokličkou v ruce, ale maminka rozhodla, že si má vzít čaj, že půjdou později. Jeremiáš ale není chlapec, kterému se může jen tak odporovat. Najednou letěl Jeremyho hrnek se slonem (poslední) vzduchem a rozletěl se na střepy. Čtenář se může pouze domnívat, že hrnek proti zdi hodila rozzlobená maminka nad synovou neposlušností a vzdorovitostí.

„Remík si pomalu, pomaličku sáhl na krk, jako by se dusil. Nahmátl zip.

Všechno se seběhlo strašně rychle.

„Nesmíš! Nesmíš! Nesmíš!“ křičel Jeremiáš a s vypoulenýma očima se vrhnul na mámu...

Pamela nemohla pochopit, co se vlastně stalo. Jenom viděla, jak máma leží na zemi, brácha na ní klečí a vši silou jí tiskne zip kolem krku.

„Remí, pusť! No tak, sakra!“ snažila se bráchu od mámy odtrhnout.

Měl sílu. Nějak si za poslední dobu nestačily uvědomit, jak velkou sílu už má. Pamelin křik a tahání za tričko a pak i za vlasy pro něj znamenaly jen obtěžování bzučícího komára.

Máma chroptivě lapala po dechu.

„Nesmíš! Nesmíš! Nesmíš!“ řval jí Jeremiáš do námahou rudého obličej, oči měl vytřeštěné a zuřivě cenil zuby.

„To ne... To ne!“ vyjekla Pamela sinalá hrůzou.

Naštěstí Pamelu napadlo běžet pro pomoc k panu Plávkovi. Když na něj zazvonila, zmohla se jen na: „M-má... máma. Honem!“ (Březinová, 2016, s. 191) Pan Plávek bral schody rovnou po třech. Když Pamela doběhla do bytu. Bylo už po všem. Máma těžce oddechovala stranou a pan Plávek držel Jeremiáše pod krkem. Jeremymu nepomohlo ani to, že kopal, škrábal, kousal a plival.

„Co teď?“ ohlédl se Plávka na mámu, ale ta nebyla ve stavu, aby mohla rozumně zareagovat. „Volej záchranku,“ houkl tedy na Pamelu. „Nebudu ho tady takhle držet do oběda. A tvoje máma?“ hodil okem k její pláčem se otřásající postavě, „bude asi potřebovat ošetřit.“ (Březinová, 2016, s. 192)

Pamela nešla do školy. Poprosila Šárinu, aby jí omluvila, a dala vědět Patrikovi, aby ji dneska před školou nečekal.

Maminku i Jeremyho odvezli, každého jinam. Ještě nedávno by se Pamela rozmýšlela, koho z nich navštíví, teď ale měla jasno.

„Jeremy mámu ohrozil. Ublížil jí. A ona se vůbec nebránila. V tu chvíli mi bylo fuk, co je a bude s Jeremym, s bytostí, která se mnou vždycky byla nejvíc spojená. Jenže to ráno v kuchyni, to nebyl Jeremiáš. Máma mě teď potřebovala, ne on!“ (Březinová, 2016, s. 192)

Pamela navštívila mámu v nemocnici. Ta se rozhodla, že půjde domů na revers. Nechtěla nechat Pamelu samotnou a hlavně s ní potřebovala mluvit.

Maminka s Pamelou měly dosud asi nejupřímnější rozhovor, i když většinu času mluvila jen maminka. Pamela se dozvěděla i věci, které by děti rozhodně vědět neměly.

„Netušila jsem, že to mohlo být tak zlé. A obdivuju svoji mámu, že to všechno vydržela. Řekla mi věci, který nesvěřila nikomu na světě. I mně se je bála říct, ale pověděla mi to. Všechno.“

„Když od nás váš táta tenkrát odešel, protože jsem odmítla dát Jeremiáše do ústavu, a on prohlásil, že debila vychovávat nebude, zůstala jsem na všechno sama. Naši bydleli daleko, Remíkovo chování navíc přičítali tomu, že ho špatně vedu, a ty... tys byla malá. A já byla šťastná, že všechny ty hrůzy kolem ještě nechápeš. Jestli mě něco v životě opravdu tíží, tak vědomí, že ty hrůzy prožíváš teď. Že jsem tě toho nedokázala ušetřit, protože jsem tě nemilovala víc než tvého bratra, že jsem vás měla ráda oba stejně.“

„Mami...“

„Počkej, Pamelu. Nech mě mluvit. Když váš otec odešel, Jeremyho stav se prudce zhoršil. Pořád jen křičel, do všeho kopal, válel se po zemi, doma na koberci i venku v blátě. Škubal si celé chomáče vlasů, a kdo se ho dotkl, toho se snažil kousnout. Musela jsem vás držet pořád od sebe. To si nikdo neumí představit. Mít dvojčata a neustále ostražitě sledovat, aby se jedno nedostalo k tomu druhému. Jednou jsem to neuhlídala. Teda... víckrát samozřejmě, protože to byl opravdu nadlidský úkol, ale jednou to bylo opravdu zlé.“

„Ta jizva...“ napadlo mě a bezděčně jsem si sáhla na dneska už skoro neznatelnou jizvičku nad levým okem.“ (Březinová, 2016, s. 193)

„Jo. Ta jizva,“ kývla máma. „Remík tě tenkrát opravdu ošklivě kousnul, bylas celá od krve, museli ti to šít.“

„Nepamatuju se na to.“

„Bylas malá. A tak hodná. Muselo tě to bolet, ale v klidu jsi celou noc spala, ani jsi nezaplakala. Zato Jeremiáš řádil jako nepřítel. Křičel a kopal do postýlky, hlavou mlátil do šprycí. Vzala jsem ho k sobě do postele, ale jakékoliv chování, houpání, konejšení

ho jenom víc a víc rozzuřovalo. Řval a řval a řval. Hodinu za hodinou. K ránu už jsem to nevydržela. A tak jsem... tak jsem...“

„Maminko.“

„Nech mě. Musím to říct. Já jsem... vzala jsem polštář a... já ho v tu chvíli chtěla udusit, Pamela. Už jsem prostě nemohla. Tím jeho nepřičetným řevem, který nešlo ničím zastavit, jsem byla úplně omámená, jako bych blouznila. Přitiskla jsem mu polštář na obličej a ten jeho křik se zdusil, ale trval dál a já už nevěděla co... a pak ses najednou začala budit. Rázem bylo po všem. Hotovo. Rozhodnuto. Protože jsem v tu chvíli věděla, že tohle ti nesmím udělat. Chápeš? A pak jsem zase viděla, že má tvoje oči, že je to můj syn, kterýho miluju a nikdy se ho nevzdám, ať je, jaký je. A že musím všechno vydržet. Kvůli vám oběma. Tu chvilku slabosti v sobě budu mít už napořád. Ale ani ona mi nebere právo tě teď před Jeremym ochránit. A udělám to za každou cenu.“

Myslím, že jsem ještě nikdy tak dlouho nebrečela. Plakaly jsme s mámou vedle sebe a držely jsme se při tom za ruce.

„Mám tě ráda, mami,“ špitla jsem. „A udělám všechno, abych ti trápení s Jeremiášem vynahradila.“

„Nemusíš se snažit být lepší proto, že tvůj bratr prostě lepší být nemůže,“ zarazila mě máma. „Zkus být co nejlepší jen a jen kvůli sobě.“ (Březinová, 2016, s. 194)

Mamince trvalo hodně dlouho, než si uvědomila, že tu není jen Remík, kdo ji potřebuje. Teprve událost se škrcením jí otevře oči. Konečně pochopí, že má i dceru, která potřebuje mámu a zaslouží si bezpečí. To ji vede k rozhodnutí, že dá Jeremiáše na nějakou dobu do týdenního stacionáře, i když je to obě bolí, maminku i Pamelu.

„Má tam odbornou péči a kolem sebe lidi, kteří jsou na tom podobně jako on.“

Vzal si s sebou i pokličku a já mu pokaždé nosím nové knoflíky a perfektně ořezané tužky. Zipy ne. Ještě ten den, co se to stalo, jsem všechny zipy vyhodila. Do popelnice na netříděný odpad. Fakt se mi nechtělo probírat, který jsou z plastu a který kovový. Zvuk zavíraného a otvíraného zipu mě dřív uklidňoval. Ted' už mi zní zlověstně. Ne, nejsem na tom tak, že bych kvůli tomu přestala nosit džíny nebo sukně se zipem. Ale snažím se nemyslet na to, že zipy bývaly součástí bráchových her. A bráchových... amoků.“ (Březinová, 2016, s. 197)

Maminka má pochybnosti, jestli bylo správné dát přes týden Jeremiáše do stacionáře. Přemýšlí, jestli by nebylo lepší zkusit nějaké jiné opatření, například platit asistenta, který by chodil i k nim domů. Pamela by se mohla v pokoji zamykat.

„A všechny trny v celém království vysekali, všechny ostré předměty schovali, aby se Růženka o něco náhodou nepíchla,“ zadeklamovala Pamela. „Mami, vzpamatuj se,“ dodala pak normálním hlasem. „Všechno zabezpečit prostě nejde.“

Maminka přiznala, že má strach i z víkendů, jestli Remíka spolu zvládnou. Přiznala se k pocitu vlastního selhání. Pamela ji uklidňovala jako už mnohokrát.

„Mámo, ty jsi neselhala. Nikdy. Ani v těch nejstrašnějších chvílích,“ hlesla Pamela. „Remík je náš. A spolu to vždycky všechno zvládneme. Nezapomeň, co jsi mi řekla.“

„Co jsem řekla?“

„Tvoje křídla jsou i moje křídla.“ (Březinová, 2016, s. 201)

Kniha je rozdělena na dvacet jedna kapitol, ve kterých nám autorka líčí příhody, které zažívá Pamela se svým bratrem nebo kamarádem Patrikem.

Prostor knihy se soustřeďuje na byt rodiny Čermákových a na blízké okolí, kam Pamela brává Jeremyho na procházky. Pamela tráví čas také ve škole nebo v parku, kde si dopřává chvíli klidu, aby získala odstup od svého života.

Ústředním tématem knihy je problematika autismu. Autorka nám tuto neurovývojovou poruchu předkládá především prostřednictvím postavy Jeremiáše, který trpí těžší formou autismu kombinovanou s mentální retardací, v menší míře pak prostřednictvím postavy Patrika, který má aspergerův syndrom. Formou jednotlivých příhod nám ukazuje, s jakými nesnáze se Jeremy nebo Patrik musí denně potýkat. I když jsou každý na opačné škále autismu, pro oba je těžké přijmout jakékoli vybočení z daných pravidel či rozvrhu.

V knize se objevují motivy přátelství, sourozenecké lásky, nesnášenlivosti a nepochopení a odpuštění.

Přátelství vzniká mezi Pamelou a spolužačkou Šárinou, která se s Pamelou chce kamarádit i poté, co se seznámí s Jeremiášem. Přátelský vztah se vyvine také mezi Pamelou a Patrikem, i když tento vztah není vůbec jednoduchý. Občas si oba kamarádi vzájemně neporozumí, například když je Pamela našťavaná a vyjadřuje se tak, že je pro Patrika těžké dešifrovat, co mu chtěla sdělit. Přesto se tento vztah postupně vyvine v Pamelinu první lásku.

S **nesnášenlivostí** se setkáváme u paní sousedky, která nemůže Jeremiáše vystát už od prvního dne školy, kdy se potkali před výtahem. **Nepochopení** se týká starší zeměpisářky, která si Patrikovo chování vysvětluje jako provokaci.

Sourozenecká láska mezi Pamelou a Jeremym je velmi silná. Pamela je ochotná pro Jeremyho obětovat cokoli. Kdo ublíží jejímu bratrovi, stává se i jejím nepřítelem. Díky mamince si ale uvědomí, že se musí naučit také odpouštět.

Příběh nám vypráví sama autorka. Užívá především er-formu, ale místy se objevuje také ich-forma (představy a pocity Pamelý).

Pamela s Jeremiášem jsou sice dvojčata, ale Pamela mamince pomáhá s péčí o bratra, a tak se mnohdy ocitá spíše v roli druhého rodiče místo toho, aby byla Jeremymu jen sestrou a mamince dcerou.

Maminka je na dceři dost závislá, často má pocit, že selhává, a nezvládá své rodičovské povinnosti. Přestože krizové situace zvládá, občas zapomene na nějakou maličkost, která u Jeremyho vede k amoku. Teprve když jde mamince o život, uvědomí si, že by měla Pamelu před těmito hrůzami ochránit a začne se chovat jako zodpovědná matka i vůči své dceři, nejen vůči jejímu dvojčeti.

Rodina Pamelý je neúplná. Pamela žije jen se svým bratrem a maminkou. Dozvídáme se, že otec rodinu opustil. Nechtěl vychovávat Jeremiáše. Požadoval, aby se ho maminka vzdala a umístila ho do ústavu. Maminka to ale odmítla udělat, a tak zůstaly s Pamelou na Jeremiáše samy. Pamela je teprve čtrnáctiletá dívka, ale díky každodenní pomoci mamince s Jeremym působí mnohem vyspěleji. Zdá se, že na jednu stranu to Pamele osobnostně prospívá. Na druhou stranu si ale musíme klást otázku, zda je správné, aby se jeden ze sourozenců téměř rodičovsky staral o toho druhého.

Pamela si hodně rozmýšlí, s čím se mamince svěří a co si nechá raději pro sebe. Často jí totiž musí být oporou. Především tehdy, když má maminka pocit, že už péči o Jeremiáše nezvládá a že selhala. Vztah Pamelý a její maminky je na první pohled pěkný. Rozumí si, nehádají se, povídají si spolu o všedních a především organizačních věcech. Na druhou stranu maminka nepůsobí dojmem, že by své dceři poskytovala pocit bezpečí a základní životní jistoty. Maminka si uvědomuje, že má zodpovědnost za obě své děti, teprve v závěru knihy. Dopomůže jí k tomu incident, kdy na ni Jeremiáš zaútočí a snaží se ji uškrtit zipem. Tehdy si plně uvědomuje svou zodpovědnost za bezpečí Pamelý a rozhodne se, že umístí Remíka do týdenního stacionáře. Sice Jeremiáše navštěvují, ale domů už si ho berou jen na víkendy. Toto rozhodnutí bylo pro maminku velmi těžké, ale vedlo k výraznému zkvalitnění života celé rodiny. Pamela s maminkou se konečně mohly začít starat také samy o sebe. Maminka hodně ochraňovala. Pro Pamelu zvolila demokratickou výchovu. Nechávala jí prostor, aby se mohla vyjadřovat k věcem, které se jí bezprostředně týkají. Radila se

ohledně situace s Jeremiášem. Pamela ale i přes svůj věk působila spíše dojmem, že už žádnou výchovu nepotřebuje. Přinejmenším svým chováním byla rozhodně dospělá.

4.3 Ďapka, kočka stěhovavá

„Tak je to tady, Ďapko. Zítřka se stěhujeme. K tátovi. Jenom my dvě. Ne napořád. Na týden, víš, zašeptala jsem do tvého teplého kožíšku.

Spokojeně jsi předla, jak to umíš jenom ty.

Jenže to stěhování vlastně už je napořád, povzdychla jsem si. V neděli se vždycky vrátíme, týden budeme doma a zase půjdeme k tátovi. A tak dokola.

Slastně jsi přimhouřila kočičí oči.

Ty z toho stěhování nemáš strach, Ďapko? Já jo. Ale neboj. Budeme neustále spolu. Máma nám koupila přenosku. Abys mohla jezdit i vlakem.

„Peťulko, večere,“ ozval se z kuchyně mámin hlas. „Běž si umýt ruce.“

Už? Nedá se nic dělat. Prozatím konec psaní. Sešit a pero šup do šuplíku a jde se jíst.“

(Březinová, 2017, s. 7)

Maminka připravila k večeři palačinky se špenátem, které má Peťulka nejradši. Dnes na ně ale neměla moc chuť, protože musela přemýšlet o zítřku. Maminka navrhla, že by si mohly zahrát pexeso.

„Mámu pexeso nikdy moc nebavilo. Tak proč najednou...“

„Hm?“ přerušila mamka moje přemýšlení. „Nebo bys radši hrála město, moře?“

„Asi nic. Musím ještě zabalit věci pro Ďapku,“ zamumlala jsem.

„Nemusíš,“ namítla mamka. „Táta přece slíbil, že Ďapce všechno připraví.“

„Ale co kdyby zapomněl?“

„Dobře,“ přikývla. „Tak pro jistotu. Stačí, když jí na hraní vezmeš oblíbenou bambuli, misky a pytlík granulí.“

„A záchod?“ zeptala jsem se nejistě.

„Prosím tě, záchod... Nech taky něco na tátovi,“ řekla mamka rázně. „Chce se starat, tak ať se stará.“

Udiveně jsem na ni pohlédla.“ (Březinová, 2017, s. 8)

Peťula vyhlížela tatínka už pěkně dlouho. Maminka byla nervózní a pořád přerovnávala nějaké věci z místa na místo. Peťula už si začínala myslet, že tatínek nepřijede.

„Možná si to rozmyslel a nepřijede. Co myslíš, Ďapko?“ řekla jsem do ticha.

„Ale jdi... co by si rozmýšlel. To on dal k soudu tenhle návrh,“ odpověděla za Ťapku mamka.

„K soudu?“ nechápala jsem. Věděla jsem, že k soudu chodí lidé, kteří udělali něco špatného. „Tys něco provedla?“ podívala jsem se na mamku. „Nebo táta?“ „Nebo.... já? Řekla jsem něco špatně, jak tu tenkrát byla ta paní a vyptávala se, u koho bych chtěla bydlet?“

„Kristepane, Peťulko,“ vrhla se ke mně mamka a objala mě. „Ty jsi nic neprovedla. Vůbec nic. Ty jsi ta nejhodnější holčička na světě,“

„Tak proč...“ (Březinová, 2017, s. 10)

V tu chvíli se ozval zvonek. Tatínek přijel s víc než půlhodinovým zpožděním. Maminka na něho byla hodně nepříjemná.

Cesta k tatínkovi byla hrozná. Peťula musela myslet na mamku, protože byla smutná. A navíc jí připadalo, že měla červené oči, jako by se jí chtělo brečet.

„Říkala, že se jí bude stýskat. Ale že mně se stýskat nesmí. Zaprvé proto, že budu s tátou. A zadruhé, že mám s sebou tebe, Ťapko.“ (Březinová, 2017, s. 11)

Byl konec prázdnin a všichni se vraceli domů, jen Peťula z domova odjížděla. Táta to ale viděl jinak.

„Tak jsme doma. Račte vstoupit, princezno,“ řekl táta, když před námi dokořán otevřel dveře svého nového bytu. (Březinová, 2017, s. 11) Ještě nedávno bydlel tatínek na ubytovně. Tam si Peťulu vzít nemohl, a tak ji bral alespoň na výlety, na hory nebo do Chorvatska. Teď si tatínek pořídil nový byt, aby u něj mohla Peťula každý druhý týden bydlet.

Byt nevypadal zrovna moc zařízeně. V kuchyni stály nevybalené krabice s nádobím a v obývacím pokoji byla pouze televize, dva sedací vaky a nízký stolek. Jeden pokoj patřil tátovi. Peťula škvírou viděla, že je tam hrozný nepořádek. Trochu se obávala, kde budou s Ťapkou spát.

„Táta otevřel poslední dveře.

„Tramtadadáá!“ zahalekal.

Nevím, jak ty, Ťapko, ale já nevěřila svým očím. Pokoj vypadal jako z nějaké pohádky. Nad postelí uprostřed pokoje opravdu visel takový ten bachratý závěs. Baldachýn, poznamenal táta. Na posteli ležel velikánský plyšový lev.

„Jé! Ten je můj? Budu mu říkat Leon!“

Potom tam byla velká bílá skříň, psací stůl s růžovou lampou a košík upletený z bílých proutků a vystlaný růžovým polštářem. Pro tebe, Ťapko.

„Záchod má v koupelně.“ řekl táta a usmíval se.

Nejdřív jsem mu skočila kolem krku. A pak jsme šly na záchod. Obě. A hned potom jsme zavolali mámě. Teda táta a já. Že je všechno v pořádku, aby si nedělala starosti.“
(Březinová, 2017, s. 13)

V neděli vzal táta Peťulu na hřiště. Chtěl ji seznámit s jednou holkou z vedlejšího vchodu.

„Pojď, představím tě. Tohle je Nad'a. Taky půjde po prázdninách do druhé.“

Po prázdninách? To už je zítra. Najednou jsem dostala strach. Z toho, co bude. Co mě zítra čeká. Nechtěla jsem se seznamovat s Nad'ou. Chtěla jsem se radši vrátit domů. Teda... do tátova nového bytu.“ (Březinová, 2017, s. 14)

První den školy byl pro Peťulu náročný. Všichni ve škole už se znali. Navíc byla zvyklá mít paní učitelku a teď měla pana učitele. Noví spolužáci na ni zírali. Pan učitel Peťulu představil a posadil ji k Jarolímovi. Pan učitel zahrál dětem na přivítanou táboremovou písničku. Všechny děti zpívaly, až na Peťulu, která písničku neznala. Rozdávaly se učebnice a sešity a pak si zapisovali rozvrh hodin. Naštěstí je první den škola vždycky krátká. Dnes ještě čekal na Peťulu tatínek, ale od zítřka začne chodit do družiny, protože ji tatínek může vyzvedávat nejdřív ve čtyři.

Peťula se začala zajímat o kroužky, které navštěvovala doma.

„A kdy budu chodit na gymnastiku?“ zeptala se. (Březinová, 2017, s. 18)

Doma jsem měla tréninky každé pondělí a čtvrtek od tří hodin. V úterý pak klavír a ve středu hudební nauku. Jenže táta v bytě klavír nemá. Ani pianino. Mamka říkala, že musím víc cvičit doma. Než táta ten klavír koupí. Ale co s tou gymnastikou?

„Co teda s tou gymnastikou?“ řekla jsem nahlas.

„No... zatím... zatím...“ blekotal táta.

Ťapko, ty víš, jak táta blekotá, když se mu něco nechce říct.

„Mohla bys chodit do Sokola,“ vypadlo z něj nakonec.

Jenže já nechci chodit do Sokola. Zamračila jsem se.“ (Březinová, 2017, s. 18)

Tatínek oznámil Peťule, že má lístky do kina. Peťula se hned zeptala, jestli může vzít do kina i Ťapku.

„Ťapku?“ rozesmál se táta. „Vždyť by z toho stejně nic neměla.“

„Měla!“

„A co, prosím tě?“

„Radost, že je se mnou.“

„Jo tak,“ řekl táta. „Myslím, že to chvíli bez tebe vydrží. Jako když jsi ve škole. To tady Ťapka taky musí být sama.“ (Březinová, 2017, s. 19) A bylo rozhodnuto. Ťapka do kina nemůže, musí zůstat doma.

„Před kinem jsme potkali nějakou paní s malým klukem.

„To je moje kamarádka Brigita,“ zamával na ni táta.

„A její syn Prokop.“ (Březinová, 2017, s. 20)

Když seděli v sále, Peťula viděla, jak táta vzal tu svoji kamarádku za ruku, ale snažil být se nenápadný. A držel ji jen chvíli, protože mezi Brigitou a tátou seděla Peťula s Prokopem. Peťula z kina nic neměla. Pořád musela myslet na to, proč asi táta vzal tu paní za ruku. „Copak se dospělí kamarádi drží za ruce? Kdy se vlastně dospělí drží za ruce? Přemýšlela jsem, kdy se takhle drželi máma s tátou, když ještě byli spolu. A vůbec jsem si nevzpomněla. Pokud vím, tak se za ruce drželi jen na fotkách.“ (Březinová, 2017, s. 21)

Večer volala maminka. Peťula řekla, že byli v kině a že je všechno dobrý. O tátově kamarádce se ale nezmínila. „Myslím, že by mámu mrzelo, že kamarádku držel za ruku, a ji ne.“ (Březinová, 2017, s. 21)

Jarolím ve škole Peťulu tahal za vlasy, ale pan učitel to neviděl, když Jarolíma praštila, pan učitel se jako naschvál podíval na Peťulu a pohrozil jí prstem.

„Jestli mě budeš štvát, pošlu na tebe kámošku. Vyškrábe ti oči,“ zašeptala Peťula Jarolímovi výhrůžně.“ (Březinová, 2017, s. 21) Od té doby jí dal Jarolím pokoj.

V sobotu přemluvil tatínek Peťulu, aby využili hezké počasí a vyrazili k vodě. Na koupališti bylo plno lidí. Netrvalo dlouho a potkali Brigitu s Prokopem. Ti si rozložili deku vedle nich. Peťula moc nadšená nebyla, protože táta si pak povídal spíš s Brigitou a nevěnoval se jí. A ten kluk si nepovídal vůbec.

V neděli si Peťula balila věci k mamce. Chtěla si přibalit taky plyšového lva a polštářek pro Ťapku, ale tatínkovi se to nelíbilo.

„Proč balíš toho plyšáka?“ zeptal se táta.

„Přece domů.“

„Domů... domů,“ brblal táta. „Hele, Peťulko, toho lva jsem ti koupil, abys ho měla na hraní tady. U mě. U mámy máš přece jiné hračky.“ (Březinová, 2017, s. 24)

„Chtěla jsem ho ukázat mamce. A Bedřišce.“

„Tak jim ukážeš fotku. A ten růžový polštář taky vyndej.“

„Myslela jsem, žes ho koupil pro Ťapku,“ pípla jsem.

„Ano. Aby se ti tu líbilo,“ řekl táta.

„Snad Ťapce, ne?“ namítla jsem.

„Dobře, tak Ťapce,“ mávl táta rukou a pokračoval: „Podívej, Peťulko, věci, které ti koupím já, zůstanou tady, ano? A věci, které ti koupí máma zůstanou tam. Přece nebudeme každý týden stěhovat plné kufry. To by byla hloupost, ne?“

„Hm.“

„Až za týden přijedeš, najdeš tu všechno, co budeš potřebovat.“

„Hm.“

„A co nenajdeš, to dokoupíme spolu, ano?“

„No tak jo,“ kývla jsem nakonec. „Budu s sebou vozit jenom Ťapku. A co učení?“ vzpomněla jsem si. „Věci do školy si vzít musím. Navíc máme na pondělí úkol z matematiky.“ (Březinová, 2017, s. 26)

Teprve pak si Peťula uvědomí, že příští týden bude chodit do školy v Městci. Je ráda, že táta poznámku o úkolu přeslechl.

Doma Peťula líčila mamce, jaké to je v druhé škole, jak vypadá pan učitel. Postěžovala si, že ji Jarolím tahal za vlasy a dokonce mamince zazpívala písničku, kterou ji Nad'a stihla naučit. Potom ji zkusila vybrnkat i na piano.

„Zítřejší musíš cvičit,“ upozornila mě mamka. „Aspoň stupnice a akordy. V úterý máš v hudebce první hodinu. Už je to domluvené.“

„A co gymnastika?“ zajímalo mě.

„To bude možná horší,“ přiznala mamka. „Trenérce se příliš nelíbí, že budeš chodit ob týden.“ (Březinová, 2017, s. 27) Peťula se mamce chlubí, jaké kroužky bude navštěvovat u táty. Pak jí poví také o Brigitě a Prokopovi, se kterými byli na koupališti.

„Brigita... to bude ta jeho nová,“ poznamenala mamka. (Březinová, 2017, s. 27)

Peťula z její poznámky neměla vůbec rozum. Táta má spoustu nových věcí, že by měl novou i kamarádku? Jenže se zdálo, že Brigitu zná už dlouho. „Tak jak může být nová?“ (Březinová, 2017, s. 27)

„Peťulko, vstávej,“ budila mě máma...

„Tak honem, honem. Ať hned první den školy nezaspíš!“ stáhla ze mě mamka příkrývku.

„První den?“ protáhla jsem se a zívla. „Jaký první den?“ Do školy jsem chodila celý minulý týden.“

„No dobře. Já myslela tvoji školu.“

„Ta druhá škola moje není?“ podivila jsem se. „Tak proč do ní musím?“

„Abys nevyšla ze cviku,“ řekla rázně mamka. „Šupej do koupelny. Jdu namazat chleba.“ (Březinová, 2017, s. 28)

Před školou potkala Peťula spolužáky ze třídy. Divili se, že nebyla celý minulý týden ve škole. Mysleli si, že je nemocná.

„Nebyla nemocná. Chodila do jiné školy,“ dala se za mě do vysvětlování Bedřiška. „Tak jaký to tam bylo, Peťul?“

„Stejný jako tady,“ pokrčila jsem rameny. „Ale místo paní učitelky máme pana učitele.“

„Páni!“ vykulil Andrej oči. „To bych taky bral. Proč jsi tam nezůstala?“

„Zůstala. Budu chodit do školy tady i tam,“ řekla jsem důležitě.

„Ty budeš chodit do dvou škol najednou?“ nechápal to Sebík.

„Proč?“ Peťule se nejdříve nic vysvětlovat nechtělo, ale nakonec to uvedla na pravou míru.

„Naši mě mají ve střídavé péči,“ řekla jsem Sebíkovi.

„No dobře, ale proč střídáš i školu?“ nechápal Sebík. „Já jsem totiž taky ve střídavce, abys věděla. Týden bydlím s mámou a týden s tátou. Ale oba mě vozej do stejný školy.“

„Vážně jsi taky ve střídavce?“ podivila jsem se. „To jsem nevěděla. Ale závidím ti, že nemusíš měnit školu. U nás to prý jinak zařídit nešlo. Týn je od Městce moc daleko.“

„Bud' jen ráda,“ poznamenala Aida. „Mě má v péči maminka. Tatku vidím o víkendu jednou za měsíc. Někdy ani to ne.“ (Březinová, 2017, s. 29)

Peťula přemýšlela, jestli by jí stačilo vidět tatínka jenom dvanáctkrát do roka. To by se jí stýskalo.

Problém nastal, když se nahrnuli do třídy a Peťula si chtěla sednout vedle své nejlepší kamarádky Bedřišky. Jenže Bedřiška už seděla s Luisou. Peťula z toho byla špatná. Bedřiška jí vysvětlila, jak se věci mají. Paní učitelka dala Bedřišce na výběr, s kým chce sedět. Samozřejmě, že by raději seděla s Peťulou jako minulý rok, ale napořád, jenže Peťula tu vždy týden nebude, a tak se Bedřiška rozhodla, že bude raději sedět s Luisou. Peťulu to rozesmutnilo a chtělo se jí brečet. Další problém nastal, když měli číst v čítance. Peťula zjistila, že má úplně jinou čítanku. Má strach, že se bude paní učitelka zlobit, ale paní učitelka se vůbec nezlobila.

„O přestávce za mnou přijď nahoru do kabinetu, Peťulko. Všechny učebnice spolu projdeme. A pokud se nějaká bude lišit, dostaneš jinou.“ (Březinová, 2017, s. 32)

Peťula v tom měla zmatek. Vůbec nechápala, jak to tedy s těmi učebnicemi bude.

„Takže mi říkáte, že kromě matematiky bude mít Peťulka na všechny předměty dvoji učebnice?“ opakovala máma zděšeně.

„Ano, přesně tak,“ kývala paní učitelka. „Ale nemějte obavy, paní Holečková, Peťulka to určitě zvládne.“

„To jsem na to zvědavá,“ zamumlala mamka roztrpčeným hlasem.“ (Březinová, 2017, s. 33) Peťula dostala plno nových knih a pracovních sešitů a maminka obdržela seznam, co ještě musí dokoupit. Paní učitelka v hudebce Peťule řekla, že se musí polepšit. Poradila jí, že pokud u táty nemá klavír, může si stupnice cvičit alespoň naslepo na desce stolu. Jenže to Peťulu ani trochu nebaví.

V půlce týdne paní učitelka oznámila dětem, že porota učitelů vyhodnotila, že nejhezčí obrázky z prázdnin jsou ty jejich. Děti se radovaly. Paní učitelka jim pak ještě řekla, že vítězná třída pojede příští týden na výlet na Karlštejn. Peťula se nejdříve raduje s ostatními, než jí dojde, že příští týden bude chodit do školy v Týně, takže se výletu nebude moct zúčastnit.

„Peťula stejně nenakreslila žádný obrázek, paní učitelko,“ ozvala se Luisa. „Tak by ani jet neměla. Když to je za odměnu.“

„Poslyš, Luiso,“ obrátila se na ni paní učitelka, „my víme, že krásně kreslíš. Skutečně jsi odevzdala jeden z nejhezčích obrázků. Ale všichni musíme uznat, že Peťula je taky dobrá kreslířka. Takže kdyby o soutěži věděla, jistě by nějaký povedený obrázek přinesla. Na druhou stranu tady Sebastián přinesl pěknou mazanici. A přesto na výlet pojede. Zkus pochopit, že třída je parta, která by měla držet pohromadě. A Peťula k nám patří.“

Luisa zrudla. Bedřiška se na ni zle mračila.“ (Březinová, 2017, s. 34-35) Ale Peťula byla dál smutná, že nemůže jet se spolužáky.

Večer volala Peťula tátovi. Pověděla mu, že má v Městci úplně jiné učebnice než v Týně. Stěžovala si, že nemůže jet na školní výlet. Svěřila se i s tím, že se paní učitelka v hudebce zlobila, protože necvičí na klavír. Ptala se táty, jestli už koupil piano. A taky mu řekla, že sice může chodit na gymnastiku, ale už nebude v závodním týmu.

„Proč nemůžeš zůstat v závodním týmu?“ divil se táta.

„Protože bych nestíhala secvičovat skupinové sestavy,“ vysvětlila jsem mu. „Budu jenom náhradnice.“ (Březinová, 2017, s. 35)

Táta sice řekl, že ho to moc mrzí, ale Peťule nepřišlo, že by to říkal moc smutně. Telefon si pak vzala máma a diktovala tátovi, co všechno má zařídit a koupit.

V pokojíčku, který má Peťula u táty, přibyla polička na knihy a velká nástěnka nad psacím stolem.

„Sem si připíchneš rozvrh a všechny důležité informace ze školy, ano?“ řekl táta.

„Z které školy?“ zeptala jsem se.

„Z které... z které... z téhle přece. Tady v Týně. Nástěnku na rozvrh v Městci ať ti koupí máma.“ (Březinová, 2017, s. 37) Peťula si všimla, že táta je nervózní. Ve skříni pak objevila další nové věci: teplákovou soupravu, deštník s duhovými puntíky a bílý župan s růžovým páskem a růžovými lemy. Táta se pak přiznal, že mu s nákupem pomohla kamarádka.

Zvládat dvě školy není vůbec snadné, a tak není divu, že Peťula měla průšvih, sotva přišla do školy. Šlo o ten úkol z matematiky, který dostala předminulý pátek, ale nevypracovala ho.

„Protentokrát se nezlobím, Peťulo,“ řekl nakonec pan učitel. „Ale domluvíme se, že úkoly z pátku mi za týden vždycky ukážeš. Slibuješ?“ (Březinová, 2017, s. 37) Peťula přikývla. Nic jiného jí také nezbylo. Pan učitel byl sice přísný, ale hodný. Když se dozvěděl, že má Peťula ve škole v Městci jiné učebnice, bylo mu Peťuly líto.

„Řekni mamince, ať mi pošle telefonní číslo na tvou paní učitelku, ano? Myslím, že musíme víc spolupracovat,“ prohlásil zamýšleně.“ (Březinová, 2017, s. 39)

O přestávce se od spolužaček dozvěděla velkou novinu. Vyprávěly jí, jak se Jarolím těšil, že bude vždycky sedět týden sám, když bude Peťula v Městci, ale nakonec ten týden sedává s Klementýnou. Klementýna totiž také střídá dvě školy a pan učitel ji posadil na stejné místo jako Peťulu. Peťule udělalo velkou radost, že není ve třídě jediná s tímto problémem. Nadšeně o tom vyprávěla mamince, když si volaly, ale nezdálo se, že by se maminka radovala s Peťulou.

„Mami, copak to nechápeš? Budu tady mít kamarádku, která mi bude rozumět!“

„Peťulko, já jsem ráda, že ve třídě nejsi sama s podobným problémem,“ řekla mamka. „Ale jak se s tou holčičkou chceš kamarádit, když se vlastně nikdy nevidíte? Sama říkáš, že se budete v lavici po týdnu střídat.“ (Březinová, 2017, s. 40)

Peťula byla zklamaná. Máma má pravdu, tohle jí totiž vůbec nenapadlo.

Přesto si strašně přála, aby se s Klementýnou skamarádila. Musela jen vymyslet, jak by se s ní mohla spojit, když se ve škole nikdy nepotkají. Napadlo ji, že by si mohly vyměňovat e-maily. Rozhodla se, že se musí zeptat táty, jestli by ji pouštěl na počítač.

Táta chtěl Peťule vynahradiť třídní výlet, na který nemohla jet se svými kamarády, a tak ji vzal na Karlštejn. Jenže pozval i Brigitu s Prokopem. Peťula byla otrávená, že nejeli sami dva. Výlet se jí moc nelíbil a taky to nezapomněla říct tátovi. Táta se pak vztekl, že chtěl udělat Peťule radost.

Další nemilá věc vznikla při hodině matematiky. Děti měly rýsovat do sešitu čáry. Podle pravítka. Peťula s sebou ale pravítko neměla. Paní učitelka jí půjčila své. Měly rýsovat úsečky z bodu A do bodu B.

„Úsečky?“

„Ty nevíš, co je úsečka?“ podivila se paní učitelka.

„Ne. My jsme to v Týně nebrali,“ špitla jsem.

„To nevadí,“ pohladila mě paní učitelka po hlavě. „To doženeš. Přejď zítra po obědě na doučování.“

„Já mám zítra po obědě klavír,“ řekla jsem.

„Aha. Víš co? Ať mi maminka zavolá.“

Maminka volala do školy ještě ten den.“ (Březinová, 2017, s. 46) Peťula pak musela celý večer rýsovat přímkou a úsečky. V neděli dala maminka tátovi kázání, že má s Peťulou trénovat rýsování přímek a úseček. Peťula si pak ale vzpomněla, že budou psát test z prvouky. Táta měl cestou domů podezřele dobrou náladu.

„... když jsem vešla do pokojíčku, který mi zařídil... Ďapko, na psacím stole stál počítač. Opravdový počítač! A jenom můj.

„Tati, tatínečku, ty jsi tak hodný!“ (Březinová, 2017, s. 48)

Peťula skákala nadšením a úplně zapoměla, že se měla učit prvouku.

Jednou ráno hledala pod postelí zakopnuté pantofle a objevila malé autíčko. Přemýšlela, jak se tam dostalo. Pak se na to ptala táty. Táta nejdříve koktal, pak přiznal, že autíčko patří Prokopovi a že ho tam asi zapomněl, když tam minulý týden jednu noc přespal.

„Přespal? A proč?“ pohlédla jsem přísně na tátu.

„Protože... protože... protože tu zatím nemá svou postel,“ vyhrkl táta. Pak konečně Peťule řekl, že by chtěl, aby tu Brigita s Prokopem bydleli. Brigita s Prokopem to prý chtějí taky, ale rozhodli se počkat, než si tu Peťula trochu zvykne.

„A máma?“ zeptala jsem se.

„Co máma?“ nechápal táta moji otázku.

„Máma to chce taky?“

„Peťulko,“ přitáhl si mě táta k sobě. „Přece víš, že s mámou už jsme nějakou dobu rozvedení. Máma teď má svůj život a já mám svůj. Dohromady už máme jenom tebe.“

„Jenom?“

„No, ne jenom. Hlavně,“ opravil se táta.

Mlčela jsem.

„Peťulko, jsi nejdůležitější, co mám,“ řekl pak táta do ticha. „Ale mám rád i Brigitu, rozumíš tomu?“ (Březinová, 2017, s. 50).

Peťula se snažila udělat si v tom pořádek. Ptala se táty, jestli má rád i Prokopa a jestli má rád Ďapku. Zajímalo ji, koho má raději, jestli Prokopa nebo Ďapku, ale táta jí neodpověděl, místo toho se jí potřeboval na něco zeptat.

„Peťulko...“ podíval se na mě táta prosebnýma očima. „Vadilo by ti, kdyby tu s námi bydleli?“

„My se s Ďapkou poradíme. A dáme ti vědět,“ řekla jsem tátovi. Táta zalapal po dechu a polil se kafem.“ (Březinová, 2017, s. 51)

Peťula si o tom potřebovala s někým promluvit. Bylo jasné, že musí získat kontakt na Klementýnu. Ďapka totiž nemluví, a tak jí nemůže poradit, co by měla dělat.

„Hned druhý den jsem na spodní stranu desky lavice, kde sedím, přilepila malý papírek. Žvýkačku. Ta je osvědčená. Na papírek jsem napsala svoji e-mailovou adresu: petula-tapula@seznam.cz. Vedle jsem ještě přilepila bonbon, který by měl Klementýnu upozornit, že pod lavicí něco je.

Několikrát jsem si zkoušela sednout, jestli kolenem bonbon ucítím. Nejlepší to bylo, když jsem si dala nohu přes nohu. Musím doufat, že si Klementýna taky občas dává nohu přes nohu. A že bonbon nevyslídí někdo jiný...

Ach jo. Tak moc si přeju, aby Klementýna papírek s mou adresou našla. A aby mi napsala. Abych se s ní mohla poradit, protože ona je taky ve střídavce. A její táta má možná taky nějakou kamarádkou, s kterou chce bydlet. Nebo už bydlí.“ (Březinová, 2017, s. 52-53)

Maminka se zlobila, že Peťula dostala trojku z prvouky. A zlobila se také na tátu, že s Peťulou neprocvičoval geometrii a že jí místo klavíru pořídil počítač. Ještěže maminka netuší, že s tátou možná bude bydlet jeho kamarádka se synem.

Zato táta je teď jako mílius. „Vím, že čeká, jak mu odpovím. Jenomže já zase čekám na Klementýnu. Snad to čekání nebude trvat moc dlouho.“ (Březinová, 2017, s. 54)

Rodiče se hádali po telefonu, kdo z nich koupí Peťule nové boty. Nakonec to za ně vyřešila Peťula.

„Mami, já už jsem vám to vymyslela?“ přerušila jsem ji. „Ty mi koupíš levou botu a táta pravou. Nebo obráceně,“ dodala jsem rychle, když jsem viděla, jak se mamka zamračila.

Jenže ona se vzápětí rozesmála.

„Slyšels to, Petře?“ pochechtávala se do telefonu. Koupíš jí levou nebo pravou?“ (Březinová, 2017, s. 57)

Mamka měla ten večer dobrou náladu. A Peťule přišel první e-mail od Klementýny. Peťula jí hned odpověděla a chvíli si spolu psaly. Dozvěděla se, že tatínek Klementýny se podruhé oženil, takže má teď novou ženu, se kterou dokonce čeká miminko. Peťula chtěla vědět, jestli má tatínkovi říct, že by jí nevadilo, kdyby se Brigita s Prokopem přistěhovali. A Klementýna jí poradila: „*Zkus to. A uvidíš.*“ (Březinová, 2017, s. 59)

Když jela Peťula příště k tátovi, vypadal ustaraně. Asi ho něco trápilo. Peťula objevila ve svém pokojíčku klávesy. Táta je koupil, aby mohla cvičit. Večer se chtěl táta vytrousit ven. Namluvil Peťule, že se musí stavit v práci. Pak si to ale rozmyslel. Nechtěl Peťule lhát, a tak jí řekl pravdu, že chtěl jít za Brigitou, protože ji chce vidět.

„*Kdyby tu Brigita bydlela, tak bys za ní nemusel, vid’?*“ řekla jsem.

„*Hm,*“ hlesl táta. „*Ale neboj. Nikam nepůjdu. Nenechám tě tu samotnou.*“

„*Ani až usnu?*“

„*Ani až usneš.*“

„*Tak... tak jo.*“

A pak jsem to, Āapko, řekla.

„*Tak... to s nimi zkusíme. S Brigitou a Prokopem,*“ dodala jsem na vysvětlenou.

„*Ale Prokop musí být hodný na Āapku. A nepoleze mi do věcí. Ani v těch dnech, kdy budu u mámy.*“

„*Myslíš to vážně?*“ vyjekl táta nadšeně. (Březinová, 2017, s. 62)

Peťula se svěřila Klementýně, že tátovi řekla, že to s Brigitou a Prokopem mohou zkusit. Táta odvezl Peťulu k mámě už v pátek, aby mohl Brigitě a Prokopovi pomoci se stěhováním.

Když si měl táta vyzvedávat Peťulu, strašně se s mámou pohádali. „*Fakt na sebe řvali, až jsem si musela zacpat uši.*“ (Březinová, 2017, s. 63) Peťula nemohla hádku rodičů vydržet, a tak utekla. I s Āapkou. Schovala se v domě pod schody. Kdyby Āapka nemňoukala, tak by je rodiče možná nenašli. Peťula měla strach. Dřív se cítila v bezpečí doma. Teď ale nevěděla, kde je vlastně doma. U mámy nebo u táty? U obou naráz už to totiž nejde.

V pokojíčku, který má u táty, přibyla postel. Najednou se celý byt zdál být menší a také tu přibýlo víc nábytku. Ráno Peťula zjistila, že zapoměla v Městci tašku, ve které měla učebnici matematiky a sešit. Táta volal mámě, aby věci co nejdříve poslala a Peťule napsal omluvenku, že nemá pomůcky.

Peťula byla smutná, když se dozvěděla, že zmeškala fotografa, a tak nebude na třídní fotce. Nadřa ji ale utěšovala, že budou chybět dvě, protože byla minulý týden nemocná. V keramické dílně už na Peťulu čekala soška kočky, kterou vyráběla před čtrnácti dny.

Opatrně ji nesla domů, zabalenou v bublinkové folii. Pak ale Prokop skákal kolem, porovnával sošku s Ďapkou, a pak se s Peťulou srazili. Uslyšeli cinknutí. Sošce upadl ocásek.

„Brečela jsem tak, že jsem nebyla k utišení. Prostě se všechno nashromáždilo a teď to přeteklo.

„Nebul,“ snažil se mě Prokop uchlácholit. „Je to jen socha. Tým živý kočce nic není.“

Já vím, že tobě nic nebylo, Ďapko. Ale mně jo. Mně toho bylo moc.“ (Březinová, 2017, s. 69) Ráno Peťula nemohla uvěřit svým očím. Její keramická kočka stála na parapetu jako živá. I s ocáskem. *„Někdo... někdo moji kočku zachránil!“ běžela jsem nadšeně do kuchyně. „Už je zase celá.“*

„Opravdu?“ řekla Brigita.

„No fakt.“

Všimla jsem si, že Brigita do šuplíku nenápadně schovala vteřinové lepidlo. Myslela, že ji nevidím. Ale já ji viděla.

„Děkuju,“ špitla jsem.

„Nemáš zač,“ usmála se. „Myslím, že ji to ani nebolelo.“

„Keramickou kočku zlomeniny nebolej,“ namítla jsem. (Březinová, 2017, s. 70)

Odpoledne cvičila Peťula na klávesách. Brigitu bolela hlava a chtěla Peťulu požádat, jestli by mohla přestat, ale Peťula jí vysvětlila, že musí cvičit. Prokop obdivně pozoroval Peťulu. Klávesy ho strašně lákaly, ale maminka mu zakázala na ně sahat. Také by chtěl na něco hrát, ale mamince by se to nelíbilo. Peťula mu navrhla, že si to může vyzkoušet. Prokop chtěl ale raději počkat, až nebude maminka doma.

Peťula byla z dvojího života unavená. Nejen že měla mnohem víc učení do školy než její spolužáci, ale také pravidla u táty a u mámy se lišila. U táty mohla být na počítači, kdy chtěla, u mámy mohla chodit v ponožkách. U maminky musela po snídani opláchnout hrnek, u táty naopak nesměla, protože se tím plýtvá vodou.

„Stejně by bylo nejlepší, kdybych se nestěhovala já, ale oni. Neříkej, že bys to taky nebrala, Ďapko. Mamka říká, že kočky mají rády svůj klid. Jenže ty nejsi obyčejná kočka. Ty jsi kočka stěhovavá. I když máma tvrdí, že ve skutečnosti jsi kočka domácí. To znamená, že potřebuješ domov. Tak nevím, co s tím. Jenom vím, že oni se stěhovat nebudou.

Takže je to na nás.“ (Březinová, 2017, s. 73)

Paní učitelka se ve škole ptala Peťuly, jestli zahraje na vánoční besídce koledy. Peťula ale vůbec nevěděla, kde bude o Vánocích, jestli u mámy nebo u táty.

„U nás to letos bude tak, že 23. prosince budu mít Štědrý večer s mámou a 24. prosince s tátou. Loni to bylo obráceně,“ řekl Sebík.

„*To budeš mít dvoje Vánoce za sebou?*“ zajímal se Andrej. „*I dvakrát víc dárků?*“ ujišťoval se.

„*Jasně. Všechno je vždycky dvakrát. Dva vánoční stroměčky. Dva smažený kapři. Dvě mísy bramborovýho salátu. Dvě hromady dárků,*“ vyjmenovával Sebík.

„*Bezva...*“ vydechl Vláďa. „*To bych taky chtěl.*“

Já ti nevím, Ťapko. Nepřipadá ti to divný? Je to dvojitý, a přitom poloviční. Docela mám strach, co si mamka s tátou na nás dvě vymyslí. A Brigita. Aby nás vůbec někdo chtěl. Ale neměj strach, ode mě dostaneš dárečky docela určitě. To budeš koukat. Na keramice už ti připravuju misku. Z té se ti bude mlsat samo. (Březinová, 2017, s. 74)

Peťula se večer stane svědkem rozhovoru mezi Brigitou a tátou. Řeč je o Ťapce. Vypadá to, že ji Brigita nemá ráda a nechce ji tu mít.

„*Večer jsem slyšela, jak Brigita říká tátovi, že ta kočka v bytě není dobrý nápad. Ta kočka! Jako by nevěděla, jak se jmenuješ!*

„*Proč myslíš, že to není dobrý nápad?*“ zeptal se táta.

„*Nejde jen o ty páchnoucí granule,*“ prohodila Brigita. „*A o ten šílený kočičí záchod.*“

„*A o co teda?*“

„*Všude jsou chlupy,*“ řekla Brigita, jako by říkala: *Všude jsou mimozemšťani.*

„*To asi jo,*“ připustil táta. „*Možná by to chtělo častěji vysávat.*“

„*Viš, mám podezření, že Prokůpek poslední dobou nějak kašle. Aby nakonec neměl na kočky alergii.*“ (Březinová, 2017, s. 75-76)

Peťula ví, co je to alergie. Bedřiška má alergie na pyl, a proto mívá celé léto rýmu. Aida zase nesmí jíst vůbec žádné oříšky, aby neměla vyrážku. To všechno totiž může alergie způsobit. Peťula podezřívá Brigitu, že si Prokopovu alergii jen vymýšlí.

Prokop donesl Ťapce živou myš, aby jí udělal radost. „*Myslel jsem, že by se spolu třeba honily. Jako Tom a Jerry,*“ dodal Prokop. (Březinová, 2017, s. 78) Ťapka ale nebyla zvyklá na myši, a tak o ni nejevila zájem. Brigita s tátou potřebovali ještě někam odejít a požádali Peťulu, aby dala na Prokopa pozor. Děti využily příležitosti a hrály na klávesy, zpívaly a Prokop pak mlátil do hrnce, jako že jsou kapela. Neslyšeli, že se vrátila Brigita, které se nelíbil hluk. Prokop se na poslední chvíli snažil schovat sklenici, do které schovali myš, ale nechtěně vylil Ťapce misku s vodou. Brigita na té louži uklouzla. Tatínek ji musel odvézt na pohotovost. Vrátila se s berlemi a ortézou. Peťula se chtěla vrátit k mámě, ale nemohla tu Prokopa nechat samotného. Navíc se museli zbavit té myši. Děti se rozhodly, že půjdou k nedaleké strouze vypustit myš, jenže Prokop do ní spadl a začala ho unášet voda.

„Prokope!“ křičela jsem, protože mi došlo, že neumí plavat.“ (Březinová, 2017, s. 80)

Táta a Brigita našly děti, jak se k sobě tisknou a drkotají zuby. Oba byli naprosto promočení. Prokop vysvětlil, co se stalo, že spadl do strouhy, když chtěli vypustit myš, a že ho z vody vytáhla Peřula. Brigita byla Peřule vděčná, že zachránila Prokopa. Dokonce vzala na milost i Ďapku. Peřula i Prokop onemocněli. Brigita se o ně snažila starat, ale s berlemi to šlo těžko. Měnila jim pyžama, nosila jim čaj v cestovní termosce, kterou měla zavěšenou na krku. Maminka se zlobila, že je Peřula nemocná a chtěla, aby ji táta co nejdříve dovezl domů. Táta jí ale vysvětlil, že při tak vysokých horečkách to nepřipadá v úvahu. Mára se nakonec rozjela za Peřulou. Připravila večeři a vystřídala Brigitu v péči o děti. Pomohla také s úklidem a praním. Myslela, že bude spát v hotelu, ale nakonec spala v obýváku. Prokop z toho byl celý zmatený.

„Ty tu s námi teď budeš bydlet?“ zeptal se jí Prokop bezelstně.

„Nemusíš mít strach, nebudu,“ usmála se mamka. „Odpoledne se vrátím domů.“

„Ale ségru nám tu necháš, vid’? I Ďapku.“

„Ségru?“ zarazila se mamka

„No, Peřulu přece,“ vysvětlil Prokop.

„Jo tak. To víš, že ji tu zatím nechám. Ještě není zdravá. Táta ji přiveze až za další týden.“

Slyšelas, Ďapko? Nebo se mi to zdálo? Prokop řekl ségru. Opravdu myslel mě? Takže... to bych ho mohla brát jako svého brášku, že jo? A proč vlastně ne? Když už mám dva domovy a dvě školy, do kterých musím dělat dvakrát tolik úkolů, tak ať z toho aspoň něco mám.“ (Březinová, 2017, s. 85-86).

Autorka nechává konec otevřený a dává tak prostor čtenáři, aby vymyslel, jak bude Peřula trávit Vánoce.

„Mám nápad, Ďapko. Co kdybys ten konec sešitu dopsala sama? Zbývá už jen několik stránek. Dokonce jsem ti je nalinkovala, podívej. Stačí, když napíšeš, jak jsme trávili Vánoce. Doma u mámy? Doma u táty? Prostě doma. Tak piš, Ďapko. O domově. Jsi přece kočka domácí, i když trochu stěhovavá... Piš. A zkus moc neškrábat, ano?“ (Březinová, 2017, s. 87)

Kniha je rozdělena do dvaceti kapitol, poslední kapitolu však nechává autorka v režii čtenářů, aby ji sami dopsali.

Prostor knihy se týden po týdnu střídá stejně jako Peřula, hlavní hrdinka knihy. Týden u mámy v Městci, týden u táty v Týně. Peřula nestřídá jen bydliště, ale i školu.

Ústředním tématem knihy je život dítěte ve střídavé péči rodičů. O tom, jak náročné to může být, ví Peťula své. V Městci sedí v lavici se Sebíkem, má tu paní učitelku a nejlepší kamarádku Bedřišku, v Týně se v lavici po týdnu střídá s Klementýnou, která také mění školu a právě s Klementýnou by se ráda kamarádila. Její život je díky rozvodu rodičů a střídavé péči celý vzhůru nohama. Doma u táty platí jiná pravidla než u mámy. Neustálé stěhování sem a tam ji velmi unavuje. Ve škole přichází o různé aktivity se třídou (výlet, fotografování) a také svým kroužkům se nemůže věnovat naplno, protože u táty navštěvuje florbal a keramiku, zatímco u mámy hraje na klavír a věnuje se gymnastice.

V knize je nejvýraznější motiv nových začátků, mezi další motivy, které se v knize vyskytují, patří motiv přátelství, zrady, domova.

Nové začátky v příběhu zažívají všichni. Nejvíce je pociťuje Peťula, která se ocitá v novém prostředí, v nové škole, v novém pokoji ji čeká spousta nových věcí. Nové začátky se dotýkají ale také jejich rodičů, kteří si musí zvyknout na nový režim. Pro Brigitu a Prokopa představuje nový začátek společné bydlení s Peťuliným tátou.

Zradu pociťuje Peťula při výletech s tátou, kdy s sebou bere svou kamarádku Brigitu a jejího syna Prokopa, ale také ve své staré škole. Zatímco první týden navštěvovala školu v Týně, její nejlepší kamarádka Bedřiška se rozhodla, že bude raději sedět s Luisou, aby nemusela být každých čtrnáct dní v lavici sama.

Přátelství vzniká mezi Peťulou a Klementýnou, a to navzdory tomu, že se nikdy neviděly. Kontakt udržují pouze přes e-amily. Rozumět si začne Peťula také s Prokopem. Jejich přátelství, které směřuje k sourozeneckému vztahu, stvrdí i událost, kdy se Prokop topí a Peťula ho z vody vytáhne.

Motiv **domova** se prolíná celým dílem. Domov byl pro Peťulu vždy místem, kde se cítila v bezpečí. Teď ale neví, jestli má domov v Týně nebo v Městci.

Autorka užívá převážně chronologický postup vyprávění, k retrospektivě se uchyluje pouze při telefonování Peťuly s mamkou, když jí dcera vypráví, co je nového nebo co se dělo ve škole.

Příběh nám vypráví Peťula, žákyně druhé třídy, která je ve střídavé péči rodičů. Na začátku knihy je patrné, že si píše něco jako deník, ve kterém promlouvá ke své kočce Ťapce. Ťapce se svěřuje se svými obavami z nové situace, s myšlenkami, otázkami a nejistotou. Peťula spouště věcí, které se kolem ní dějí, nerozumí. Největší zmatek má v tom, kde se má cítit jako doma, jestli u mámy nebo u táty. Na někoho může působit jako rozmazlená a rodiči rozmazlovaná holčička. Rodiče se totiž předhánějí, co jí kdo dřív pořídí. Když tatínek koupí Peťule počítač, máma se zlobí, ale zareaguje na to tím, že koupí

Peťule mobil. Peťula má ze všech dárků radost a nějaká soutěživost mezi rodiči jí naprosto uniká. V krizové situaci, kdy jde Prokopovi o život, se zachová velmi statečně, a Prokopa zachrání.

Rodinné prostředí, ve kterém vyrůstá Peťula, není úplně ideální. Peťula je ve střídavé péči, protože její rodiče se rozvedli. Každý týden cestuje od jednoho rodiče k druhému. Z tohoto způsobu života je unavená, ale nezbyvá jí nic jiného, než si na to zvyknout. Oba rodiče mají s Peťulou pěkný vztah. Spolu už ale vycházejí o něco hůř. Peťula bývá občas svědkem rodičovských hádek. Jednou dokonce popadne Ďapku (svou kočku) a uteče. Schová se, aby ji rodiče nenašli. Nakonec ji rodiče najdou, protože uslyší mňoukání Ďapky. Rodiče se nad sebou zamyslí a snaží se spolu lépe vycházet. Už kvůli Peťule. Navíc s neustálým střídáním školy je potřeba, aby spolu komunikovali. Peťula je ještě moc malá na to, aby si hlídala všechny své povinnosti sama. Rodiče spolu někdy trochu soutěží, kdo z nich koupí Peťule dražší dárek. Především tatínek, který se od rodiny odstěhoval a sehnal si vlastní byt, před každou návštěvou dcery vybaví její pokoj o něco nového, např. o poličku na knihy, nástěnku, počítač, klávesy aj. Možná to myslí dobře. Určitě chce, aby se u něj Peťule líbilo, na druhou stranu si neuvědomuje, že svou dceru drahými dárky rozmazuje. V rodině Peťuly převažuje výchovný styl. Můžeme to vidět v chování rodičů, kteří s Peťulou hodně komunikují, ptají se jí na její názor, domlouvají se spolu, co podniknou a především podporují Peťulu v jejích rozmanitých zájmech.

5 Srovnání hlavních hrdinek vybraných titulů

Všechny tři hrdinky vybraných titulů si něco přejí. Martina si ze všeho nejvíc přeje psa, který by byl jenom její. Pamela doufá, že už se nebude muset stěhovat a že v nové škole zůstane až do deváté třídy. Také by si ráda našla kamarádku a zapadla mezi ostatní. Peťula by chtěla, aby všechno mohlo být jako dřív, aby měla místo, které by jí bylo bezpečným domovem. Ne dvě místa, jedno u táty a druhé u mámy, ale jen jedno, jenže právě toto přání není tak jednoduché splnit, protože její rodiče se rozvedli a už spolu nežijí.

Všem třem hrdinkám se nakonec jejich přání vyplní, i když možná ne tak, jak si to představovaly.

Martina dostane psa. Snížek je ale hluchý, a tak z něj nikdy nebude takový psí kamarád, jakého si Martina vysnila. Pamela si najde kamarádku, která se s ní nepřestane

bavit ani poté, co jí představí svého bratra Jeremiáše. Také v nové škole poznává svou první lásku – Patrika.

Aby se mohlo splnit přání i malé Peťule, nejmladší ze tří hrdinek, a mohla mít oba rodiče, musí každý týden cestovat od jednoho k druhému. Není to vůbec jednoduché, zvláště když musí pokaždé měnit nejen město, ale i školu, kroužky, kamarády a zvyklosti, které se liší u táty od těch, na které je zvyklá z domova u mámy.

Hrdinky vybraných titulů pocházejí z různých rodinných poměrů.

Rodina Martiny je úplná. Martina žije kromě mámy a táty ještě se svými sestrami dvojčaty. Přestože má pocit, že rodiče nerozumí její touze odhalit okolnosti Sněhovy smrti, vychází s nimi dobře.

Rodina Pamelý je neúplná, tatínek od nich odešel, když byli s Jeremiášem ještě malí. Péče o autistického syna je pro maminku náročná a vyčerpávající, ale Pamela se jí snaží pomáhat. Někdy to až přehání a bere na sebe víc zodpovědnosti, než kolik jí jako Jeremyho sestře přísluší. Maminka se zpočátku dělí o rodičovské povinnosti s Pamelou, ale nakonec jí dojde, že má zodpovědnost i za svou dceru a nejen za Jeremiáše, a začne se k Pamele opět chovat jako rodič.

Rodiče Peťuly se rozvedli a Peťula teď žije ve střídavé péči obou rodičů. Jeden týden je u mámy, druhý u táty. Můžeme říct, že je členem dvou rodin. První rodina, která se skládá pouze z Peťuly a její mámy je po rozvodu rodičů neúplná. Rodina, kterou tvoří s tátou a později také s jeho novou přítelkyní a jejím synem, je rodinou doplněnou. Rodiče spolu zpočátku komunikují jen s obtížemi. Často se hádají a svědkem jejich hádek bývá i malá Peťula, proto bych tuto rodinu označila jako nefunkční. Později se ale vztahy mezi rodiči usmířují, maminka dokonce pomůže v tátově nové domácnosti, když se jeho přítelkyně zraní a nemůže se starat o dvě nemocné děti.

Závěr

V diplomové práci na téma *Obraz rodiny v současné české literatuře pro děti a mládež* jsme se nejdříve zabývali rodinou obecně.

V první kapitole jsme definovali pojem rodina z různých úhlů pohledu. Rozlišili jsme základní výchovné styly, které se v rodinách nejčastěji vyskytují. Také jsme klasifikovali rodinu z hlediska její struktury (složení), z hlediska vztahu dětí k rodičům a z hlediska její funkčnosti.

V druhé kapitole jsme charakterizovali současnou českou rodinu, přičemž je třeba si uvědomit, že každá rodina je jiná, a proto může splňovat jen některé z uvedených charakteristik.

Ve třetí kapitole jsme se věnovali fenoménům současné doby, které jsou reflektovány ve vztahu k rodině v současné české příběhové próze s dětským hrdinou. Představili jsme si dvě autorky, které patří k nejúspěšnějším autorkám posledních let, zaměřujících se na téma rodiny ve své tvorbě.

Při vypracování diplomové práce byl kladen důraz především na čtvrtou a pátou kapitolu, které tvoří stěžejní část práce.

Ve čtvrté kapitole jsme interpretovali knihu *Kdo zabil Snížka?* od Petry Soukupové, která nás přivedla do úplné rodiny s převažujícím autoritativním stylem výchovy. Knihy *Řvi potichu, brácho* a *Ťapka, kočka stěhovavá*, které napsala Ivona Březinová, reflektují obraz neúplné rodiny. V prvním případě šlo o rodinu s handicapovaným členem, v druhém případě o rodinu, která se snažila plnit své funkce formou střídavé péče.

V páté a zároveň poslední kapitole jsme srovnali hlavní hrdinky vybraných titulů a jejich rodinné poměry.

Cílem diplomové práce bylo ukázat, jakým způsobem je současná rodina vyobrazena v české literatuře pro děti a mládež. Tento cíl byl naplněn zejména ve čtvrté a páté kapitole.

Zdroje

Primární literatura

BŘEZINOVÁ, Ivona. *Řvi potichu, brácho*. 1. vydání. Praha: Albatros, 2016. 205 stran. ISBN 978-80-00-04322-7.

BŘEZINOVÁ, Ivona. *Ťapka, kočka stěhovavá*. 1. vydání. Praha: Albatros, 2017. 94 stran. Má to háček. ISBN 978-80-00-04861-1.

SOUKUPOVÁ, Petra. *Kdo zabil Snížka?*. První vydání. Brno: Host, 2017. 146 stran. ISBN 978-80-7577-226-8.

Sekundární literatura

ANTIER, E. *Dítě toho druhého*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-946-1.

DUNOVSKÝ, J. *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum, 1986. ISBN 80-246-0139-7.

GRECMANOVÁ, Helena et al. *Obecná pedagogika II*. dotisk 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2000. 192 s. ISBN 80-85783-24-X.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.

HAVLÍK, Radomír a KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2011. 174 s. ISBN 978-80-262-0042-0.

HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0.

KANTOROVÁ, Jana a Helena GRECMANOVÁ. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky I*. Olomouc: Hanex, 2008. Vzdělávání. ISBN 978-80-7409-024-0.

- LINHART, Jiří, ed. *Velký sociologický slovník. Sv. 2, P-Ž*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996. s. 749-1627. ISBN 80-7184-310-5.
- MÁCHOVÁ, Jiřina. *Duševní hygiena rodinného života*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1974. 200 s. ISBN neuvedeno.
- MATĚJČEK, Zdeněk a LANGMEIER, Josef. *Výpravy za člověkem*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 1981. 218 s. Klub čtenářů; sv. 476.
- MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6.
- MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. 311 s. Studijní texty; sv. 38. ISBN 80-86429-58-X.
- PROCHÁZKA, M. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3470-5
- PRŮCHA, J., MAREŠ, J. a kol. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- SLADOVÁ, Jana a kol. *Dětství a dospívání v současné literatuře pro děti a mládež*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 120 s. Monografie. ISBN 978-80-244-4025-5.
- SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 173 s. ISBN 80-7178-559-8.
- ŠŤASTNÁ, Anna. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 131 s. ISBN 978-80-7416-038-7.
- ŠUBRTOVÁ, Milena et al. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež. II., Čeští spisovatelé*. 1. vyd. Praha: Libri, 2012. s. 78
- VÁŠOVÁ, Lidmila. *Čtenáři a uživatelé informací*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 112 s.
- VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-269-6.

Internetové zdroje

Petra Soukupová [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z:

<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/petra-soukupova-4433>

Petra Soukupová - Kdo zabil Snížka? [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z:

<https://www.hostbrno.cz/kdo-zabil-snizka-1/>

Ivona Březinová [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z:

<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/ivona-brezinova-1358>

Ivona Březinová [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: [https://www.spisovatele.cz/ivona-](https://www.spisovatele.cz/ivona-brezinova#cv)

[brezinova#cv](https://www.spisovatele.cz/ivona-brezinova#cv)

Ivona Březinová [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z:

<https://www.databazeknih.cz/oceneni/ivona-brezinova-1358>

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Lucie Ivanecká
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Vlasta Řeřichová, CSc.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Obraz rodiny v současné české literatuře pro děti a mládež
Název v angličtině:	The family image in contemporary Czech literature for children and youth
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá problematikou obrazu rodiny v současné české literatuře pro děti a mládež. Úvodní kapitoly seznamují čtenáře s definicí rodiny, se styly výchovy a s typologií rodiny. Představují znaky, které jsou charakteristické pro současnou rodinu. Nejdůležitější část teoretické části závěrečné práce tvoří podání obrazu rodiny v současné české literatuře pro děti a mládež. Hlavní část diplomové práce se zabývá interpretací vybraných děl autorek, které ve své tvorbě reflektují obraz rodiny v současné české literatuře pro děti a mládež.
Klíčová slova:	rodina, funkce rodiny, styly výchovy, typologie rodiny, současná rodina, obraz rodiny v české literatuře pro děti a mládež
Anotace v angličtině:	The diploma thesis deals with the issue of family image in contemporary Czech literature for children and youth. The introductory chapters introduce the reader to the definition of the family, the styles of education and family typology. They represent the features that are characteristic of the current family. The most important part of the theoretical section of the thesis is the presentation of a family image in contemporary Czech literature for children and youth. The main part of the thesis deals with the interpretation of selected works by the authors, who reflect in their work the image of the family in contemporary Czech literature for children and youth.
Klíčová slova v angličtině:	family, function of family, styles of education, typology of family, contemporary of family, the family image of Czech literature for children and youth
Rozsah práce:	74 stran
Jazyk práce:	český